

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ
КАФЕДРА ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

В.о. завідувача кафедри,

к.е.н., доцент

_____ **О.М. Губарик**

« ____ » _____ **2024 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

**Виконав: здобувач вищої освіти освітньо-професійної програми
«Управління фінансово-економічною безпекою»
зі спеціальності
073 «Менеджмент»**

Станіслав НЕВДАХ

Керівник: проф. Галина ПАВЛОВА

Форма № Н – 9.01
(затверджена наказом МОНмолодьспорту України
від 29 березня 2012 року № 384)

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічної безпеки
Освітній ступінь магістр
Освітньо-професійна програма «Управління фінансово-економічною безпекою»
Спеціальність 073 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ
В. о. завідувача кафедри
_____ Ольга ГУБАРИК
«_____» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу здобувача вищої освіти

НЕВДАХ СТАНІСЛАВ ІГОРОВИЧ

- 1. Тема дипломної роботи** «Удосконалення управління фінансовими результатами діяльності підприємства в контексті його економічної безпеки»
- 2. Керівник роботи** Павлова Галина Євгенівна, д.е.н., професор затверджені наказом ДДАЕУ від «11» жовтня 2024 р. №3408.
- 3. Строк подання здобувачем роботи** – 13 грудня 2024 р.
- 4. Вихідні дані до роботи:** інструктивні матеріали щодо управління фінансовими результатами діяльності сільськогосподарського підприємства, річні фінансові звіти ФГ «Ярослава» за 2019-2023 роки.
- 5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).** 1. Економічний зміст фінансових результатів діяльності підприємства в контексті його економічної безпеки 2. Аналітичне забезпечення фінансових результатів діяльності підприємства задля його економічної безпеки 3. Забезпечення ефективності управління фінансовими результатами діяльності підприємства в контексті його економічної безпеки.
- 6. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).** 1.Класифікація фінансових ресурсів. 2. Формування фінансових ресурсів підприємства. 3. Методологічні засади оцінки економічної безпеки підприємства. 4. Методологічні засади оцінки економічної безпеки підприємства. 5. Ранжируваний ряд ваги питомої видів окремих продукції, %. 6. Динаміка коефіцієнта спеціалізації ФГ «Ярослава» 7. Аналіз динаміки засобів основних і оборотних, забезпеченості рівень та ефективність їх використання в ФГ «Ярослава».8. Оцінка майна та капіталу ФГ «Ярослава». 9. Аналіз динаміки ресурсів трудових та дієвості їх використання в ФГ «Ярослава». 10. Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів, тис. грн. 11. Пропонований алгоритм ефективного управління формуванням прибутку по центрах фінансової відповідальності на рівні. 12. Класифікація резервів економічних збільшення дієвості роботи

системи керування результатами фінансовими. 13. Результат оптимізаційної моделі параметрів неприйняття ризику. 14. Результат оптимізаційної моделі параметрів неприйняття ризику.

7. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

8. Дата видачі завдання 10 травня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Економічний зміст фінансових результатів діяльності підприємства в контексті його економічної безпеки	Травень 2024 р.	
2	Аналітичне забезпечення фінансових результатів діяльності підприємства задля його економічної безпеки	Червень 2024 р.	
3	Забезпечення ефективності управління фінансовими результатами діяльності підприємства контексті його економічної безпеки	Вересень 2024р.	
5	Висновки і пропозиції	Жовтень 2024 р.	
6	Оформлення дипломної роботи	Листопад 2024 р.	

Здобувач
(підпис)

_____

Невдах С.І.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Павлова Г.Є.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	9
1.1. Теоретичні аспекти формування фінансових результатів діяльності підприємства	9
1.2. Теоретико-методологічні підходи оцінка економічної безпеки підприємств	12
1.3. Джерела формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств	16
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗАДЛЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	20
2.1. Організаційно-економічна характеристика ФГ «Ярослава»	20
2.2. Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її складу за окремими складов	26
2.3. Аналіз джерел формування фінансових результатів господарства	30
2.4. Аналіз рентабельності та напрямів використання фінансових ресурсів в контексті його економічної безпеки	36
Висновки до розділу 2	43
РОЗДІЛ 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА КОНТЕКСТІ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	45
3.1. Формування фінансової безпеки підприємства на основі стратегічного планування фінансових ресурсів	45
3.2. Економіко-математичне обґрунтування моделі оптимізації обсягу виробництва для стабільної економічної безпеки	51
3.3. Фінансові ризики в системі управління фінансово-економічною безпекою підприємства	59
Висновки до розділу 3	61
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ	74
<i>СКОРОЧЕННЯ:</i>	
<i>Економічної. безпеки - екон. без-ки</i>	
<i>Коефіцієнт - коеф.</i>	

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення управління фінансовими результатами діяльності підприємства в контексті його економічної безпеки».

Кваліфікаційна робота: 65 ст., 8 рис., 15 табл., 3 додатки, 62 літературних джерел.

Об'єктом дослідження процеси, які формують умови для створення та використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства.

Предметом дослідження практичні аспекти та теоретико-методологічні підходи до формування та використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у розробленні теоретичних основ, методичних підходів і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення управління фінансовими ресурсами в діяльності сільськогосподарських підприємств.

Доведено, що результат фінансовий діяльності ФГ «Ярослава» є економічним результатом його діяльності фінансово-господарської і виражається у вигляді прибутку одержаного чи збитку, який розраховується у вигляді різниці між доходами і витратами підприємства, а також прямий вплив має на величину її капіталу власного.

Для розробки системи управління прибутковістю на основі формування центрів фінансової відповідальності виключно на рівні сільськогосподарської організації був обґрунтований практичний підхід. Запропонований алгоритм включає п'ять етапів, які дозволяють послідовно створювати центри фінансової відповідальності, визначати їх функціональні межі та, як результат, забезпечувати ефективне функціонування системи в межах організації.

У ході виконання кваліфікаційної роботи використовувалися різні методи дослідження, зокрема: монографічний, розрахунково-конструктивний, математико-економічний, економіко-статистичний, системний підхід, горизонтальний і вертикальний аналіз, методика фінансових коефіцієнтів та інші економічні інструменти аналізу

АНОТАЦІЯ

УДОСКОНАЛЕННЯ, УПРАВЛІННЯ, ФІНАНСОВИВІ РЕЗУЛЬТИ,
ДІЯЛЬНІСТЬ, ПІДПРИЄМСТВО, ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА.

ABSTRACT

IMPROVEMENT, MANAGEMENT, FINANCIAL RESULTS,
ACTIVITY, ENTERPRISE, ECONOMIC SECURITY.

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасній ринковій економіці управління фінансовими результатами відіграє визначальну роль у забезпеченні ефективної діяльності сільськогосподарських підприємств. Фінансовий стан підприємства характеризується рівнем забезпечення фінансовими ресурсами, їх раціональним розподілом та результативним використанням. Стабільність, розвиток і конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств значною мірою залежить від якості організації управління фінансовими результатами.

Процес управління фінансовими результатами охоплює фінансове планування та прогнозування, включаючи такі обов'язкові складові, як складання бюджетів, розроблення бізнес-планів, реалізація інвестиційних проєктів, організація управлінського обліку та проведення комплексного фінансового аналізу. На основі цих заходів вирішуються питання щодо забезпечення платоспроможності, запобігання банкрутству та досягнення фінансової стабільності. Фінансові результати виступають показниками, що свідчать про досягнення підприємством своїх цілей, а їх оптимізація повинна стати ключовим пріоритетом для управлінського складу.

Управління фінансовими результатами є надзвичайно актуальним, оскільки саме ці показники визначають життєздатність, конкурентоспроможність та перспективи розвитку сільськогосподарських підприємств. Фінансові результати також характеризують економічну та інвестиційну привабливість підприємства, а також рівень і якість його управління. Ці дані є ключовими для аналізу як власниками підприємств, так і кредиторами, інвесторами та державними органами, оскільки вони демонструють внесок діяльності підприємства у добробут власників та у формування централізованих фінансових ресурсів.

Питання управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств детально досліджували такі науковці, як Бутинець Ф.Ф., Борисов А.Б., Василенко С.С., Вороніна О.О., Загородній А.Г., Вознюк Г.Л.,

Партин Г.О., Козловський В.В., Мочерний А.Д., Масюк Ю.В., Опарін В.М., Пушкар М.С., Скалюк Р.В., Ткаченко Н.М., Худолій Л.М., Чебанова М.С. та інші.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є розробка теоретичних засад, методичне застосування та практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами в діяльності сільськогосподарських підприємств. Для досягнення цієї мети передбачено виконання таких завдань:

- дослідити економічну природу та можливості формування фінансових результатів на підприємствах аграрного сектору;
- вивчити сутність рентабельності сільськогосподарських підприємств і визначити ключові показники, які її характеризують;
- проаналізувати методологічні підходи до оцінювання ефективності формування та використання фінансових результатів на аграрних підприємствах;
- провести аналіз організаційно-економічної структури підприємства;
- дослідити джерела формування фінансових результатів підприємства;
- оцінити рівень рентабельності та ефективність використання фінансових ресурсів підприємства;
- визначити можливості підвищення фінансових результатів у діяльності сільськогосподарських підприємств;
- розробити економіко-математичну модель для оптимізації обсягів виробництва сільськогосподарської продукції.

Об'єктом дослідження процеси, які формують умови для створення та використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства.

Предметом дослідження практичні аспекти та теоретико-методологічне застосування до формування та використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства.

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної роботи застосовувалися такі методи дослідження: монографічний, розрахунково-конструктивний, математико-економічний, економіко-статистичний, системний підхід, горизонтальний і вертикальний аналіз, методика фінансових коеф.ів, а також інші економічні інструменти аналізу.

Новизна наукова дослідження зосереджено на формуванні теоретичних і методичних засад, а також практичних рекомендацій для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами в сільськогосподарських підприємствах. Основні результати роботи, які підтверджують новизну виконаного аналізу, охоплюють такі положення:

- визначено, що прибуток, як кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства, формується через різницю між загальним доходом і витратами на виробництво та реалізацію продукції, з урахуванням збитків, отриманих від різних господарських операцій у звітному періоді;

- встановлено, що фінансовий результат діяльності ФГ «Ярослава» є підсумковим показником його фінансово-господарської діяльності, який відображається у вигляді прибутку або збитку. Цей результат визначається як різниця між доходами та витратами і суттєво впливає на обсяг власного капіталу підприємства.

- аргументовано доцільність впровадження практичного підходу до управління прибутком через створення центрів фінансової відповідальності на рівні сільськогосподарського підприємства. Розроблено алгоритм із п'яти етапів, який забезпечує ефективне функціонування системи за рахунок формування таких центрів та чіткого визначення їхніх функцій.

- показано, що для підвищення економічної ефективності діяльності ФГ «Ярослава» та зниження ризиків у процесі прийняття управлінських рішень доцільним є застосування економіко-математичної моделі оптимізації обсягів виробництва сільськогосподарських культур за умов невизначеності. Модель дозволяє не лише максимізувати прибуток з урахуванням випадковості урожайності, але й мінімізувати ризики, сприяючи зростанню накопичень

прибутку.

Практичне застосування запропонованих автором пропозицій
Досягнуті результати обґрунтовуються на запропонованих заходах і методичних підходах, які сприяють оптимізації управління фінансовими ресурсами та покращенню роботи ФГ «Ярослава». Практичне значення розроблених рекомендацій підтверджує їх успішну реалізацію в господарській діяльності підприємства.

Апробація результатів роботи. Результати дослідження пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну оцінку науковців на II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» на базі Дніпровського державного аграрно-економічного університету 30-31 жовтня 2024 р.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновку та пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Робота викладена на 65 сторінках, містить 15 таблиць, 8 рисунків та 3 додатки. Список використаних джерел містить 62 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

1.1. Теоретичні аспекти формування фінансових результатів діяльності підприємства

Результати фінансової діяльності підприємства є одним із основних показників його ефективності, що забезпечує здатність підприємства до самофінансування, інвестиційної привабливості та довгострокового розвитку. Фінансові результати відображають різницю між отриманими доходами і витратами на виробництво і реалізацію продукції. Їх значення залежить як від внутрішніх, так і від зовнішніх факторів, що впливають на діяльність підприємства.

Серед внутрішніх факторів, які впливають на формування фінансових результатів, можна виділити якість управління, структуру витрат, використання ресурсів, впровадження інновацій та оптимізацію технологічних процесів. Зовнішні фактори зміни включають в економічну політику, рівень конкуренції на ринку, законодавче регулювання, а також кон'юнктуру, на ринку [44].

Фінансові результати підприємства традиційно класифікують за видами прибутку: операційний, фінансовий, валовий, чистий тощо. Кожен із показників дозволяє оцінити певний аспект діяльності підприємства, зокрема ефективність основної діяльності, прибутковість цієї інвестиційної активності та результативність фінансового менеджменту.

Особливу увагу варто приділити прибутку як основному показнику фінансових результатів. Прибуток є джерелом фінансової стійкості підприємства, дозволяє розширювати виробництво, формувати резервні фонди, покращувати соціальний захист працівників та підвищувати

конкурентоспроможність. Водночас його надмірна оптимізація за рахунок зниження витрат може негативно вплинути на якість продукції та задоволеність клієнтів[8].

Формування фінансових результатів підприємства є багатоаспектним процесом, що включає фінансове планування, облік і контроль. Ефективне планування доходів і витрат дозволяє програмувати оптимальну стратегію розвитку підприємства, забезпечити його платоспроможність та уникнути фінансових ризиків. Організація обліку, у свою чергу, завдяки коректному відображенню результатів діяльності та ухваленню обґрунтованих управлінських рішень.

Ключову роль у формуванні фінансових результатів виконує система управління фінансами. Вона включає аналіз поточної ситуації, прогнозування фінансових потоків, контроль за виконанням фінансових планів, а також розробку стратегій покращення фінансового стану. Система управління фінансами має бути адаптованою до змін у зовнішньому середовищі, що забезпечує стабільність

Значення фінансових результатів для підприємства збільшується не лише їх абсолютним розміром, але й динамікою, стабільністю та відповідністю стратегічним цілям. Для ефективного управління фінансовими результатами важливо визначити специфіку підприємства, його галузь, масштаби діяльності та організаційну структуру [22].

Крім того, фінансові результати досягають індикатора фінансового здоров'я підприємства, що дозволяє оцінити його конкурентоспроможність на змінах ринку, здатність до адаптації до умов зовнішнього середовища та ефективність використання наявних ресурсів. Вони служать основою для прийняття управлінських рішень, зокрема у сфері інвестицій, розробки стратегій розвитку та оптимізації виробничих процесів. Врахування цих аспектів забезпечує підприємству не тільки короткострокову стабільність, але й довгострокову фінансову стійкість і зростання.

Бачимо, що фінансові результати є основним показником ефективності

діяльності агропідприємства та ключовим інструментом для його подальшого розвитку. Для глибшого розуміння процесу формування фінансових результатів доцільно представити класифікацію фінансових ресурсів, що зображено на рис. 1.1.

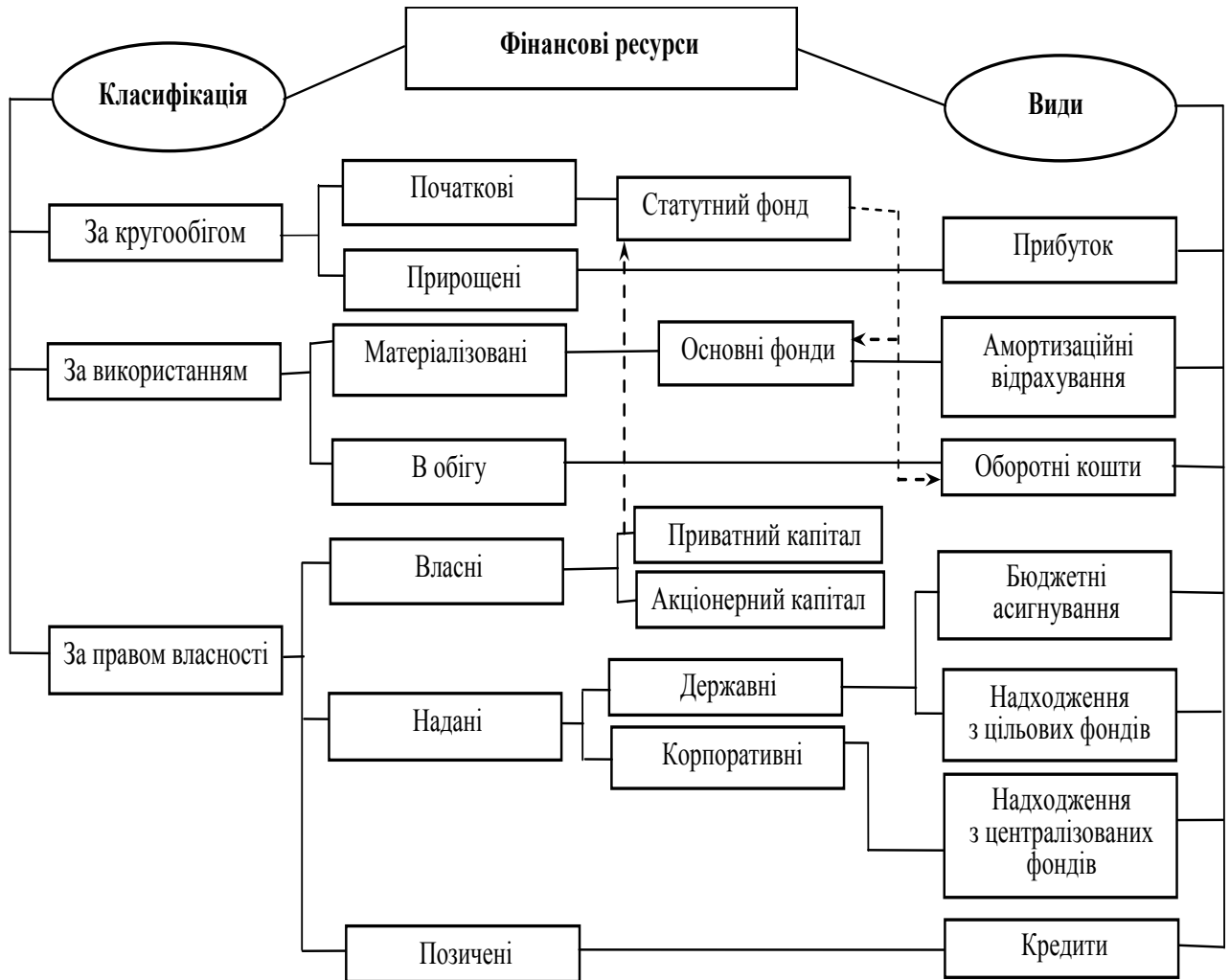

Рис. 1.1. Класифікація фінансових ресурсів [40]

До складу фінансових ресурсів агропідприємства входять амортизаційні відрахування, оборотний капітал, прибуток, бюджетне фінансування, надходження з цільових фондів, кошти централізованих корпоративних фондів і кредити. Водночас варто зазначити, що прибуток, бюджетні кошти, а також ресурси цільових і корпоративних фондів є скоріше джерелами формування фінансових ресурсів, ніж їх безпосередніми складовими.

1.2. Теоретико-методологічні підходи оцінка економічної безпеки підприємств

Невизначеність умов функціонування, зумовлена політичною та соціальною напругою, стійко високим рівнем фіскального навантаження, корумпованістю місцевих органів влади, посиленням конкуренції з боку іноземних виробників, а також труднощами в освоєнні нових ринків через захисні політики країн-імпортерів, зниженням рівня добробуту населення та зростанням масштабів праці. міграції, диктує необхідність впровадження виключно адаптивного управління на підприємствах. Така адаптивність потребує швидкого, достовірного та вичерпного інформаційного забезпечення змін у внутрішніх процесах, що служить основою для ухвалення ефективних рішень у системі екон. без-ки підприємства.

Інформація, як система даних, що відображає стан і динаміку внутрішнього та зовнішнього середовища, стає ключовим ресурсом у прийнятих управлінських рішеннях.

Фінансові ресурси підприємства охоплюють амортизаційні відрахування, оборотні активи, прибуток, бюджетні надходження, кошти з цільових фондів, централізованих корпоративних фондів, а також кредитні ресурси. При цьому важливо зазначити, що такі елементи, як прибуток, бюджетні асигнування та кошти цільових і корпоративних фондів, швидше виступають джерелами формування фінансових ресурсів, ніж їх безпосередніми елементами.

Внутрішня пастка проявляється через значну кількість змін, які зазвичай вказують на посилення негативного впливу загрози на економічну безпеку підприємства. Для ухвалення управлінських рішень у системі екон. без-ки необхідно створити систему оцінок, яка дозволить реагувати лише на суттєві зміни, тобто ті, що мають вплив на функціонування та розвиток

організації. Ці ключові зміни параметрів діяльності підприємства відображаються через підвищення або зниження певних показників, які слугують для безпеки персоналу своїми показниками, що сигналізують про необхідність реагування та впровадження захисних заходів. Приділення належної уваги виявленим внутрішнім пастокам і системному вдосконаленню механізму оцінки екон. без-ки підприємства є критично важливим для задоволення інформаційних потреб суб'єктів безпеки, а також істотно впливає на ефективність їхньої діяльності.

Основним призначенням даного дослідження є розробка методичного підходу до оцінювання екон. без-ки підприємств, яка, за висновком від існуючих підходів, підтримує особливості господарської діяльності та специфіку забезпечення безпеки підприємств. Запропоновано використання системи показників, які забезпечують якісну та якісну оцінку рівня безпеки, із поділом їх на функціональні групи, що слугують базою для визначення рівня та динаміки інтеграційного індексу. Увагу зосереджено на удосконаленні організаційно-економічного механізму, який забезпечує економічну безпеку агропідприємств, а також на виявленні чинників, що впливають на його зміни.

Проблематика забезпечення та оцінювання безпеки агропідприємств на сьогоднішній день є одним із ключових об'єктів досліджень багатьох науковців, зокрема Франчука, Біломісного О., Біломісної І., Галушки, Буркальцевої, Бритченка та інших. Останнім часом наукові розвідки в цій сфері значно розширилися, послаблюючи більш складну економічну безпеку. Однак, незважаючи на значний науковий інтерес, питання оцінювання екон. без-ки підприємств усе ще залишаються недостатньо вивченими.

Ознайомлення з науковими роботами провідних дослідників дало можливість виявити ряд ключових перешкод, які дозволяють організувати та провести оцінки на рівнях конкретного агропідприємства. Ці перешкоди можна розглядати як важливу проблему, яка потребує оперативного вирішення.

Перший підхід, відомий як індикаторний, підтримується такими дослідниками, як Ареф'єва, Кузьменко, Бендіков, Хрустальов, Бланк, Ортинський, Керніцький і Живко. Його основна ідея полягає у наступному: фактичні показники, які характеризують різні аспекти діяльності агропідприємства, порівнюються з установленими нормативними значеннями, що визначають рівень екон. без-ки. Значні розбіжності між реальними та плановими значеннями можуть свідчити про підвищення рівня ризику.

Другий підхід, економіко-математичний, розроблений Ковальовим і Плетніковою, передбачає застосування математичних методів для встановлення залежності між рівнем екон. без-ки підприємства та окремими показниками.

Третій підхід, ресурсно-функціональний, є найпоширенішим серед науковців. Він базується на поділі екон. без-ки підприємства за функціональними компонентами та визначеними показниками, які відображають ефективність використання ресурсів для кожного складу. Особливістю цього підходу є можливість розрахунку інтегрального показника з рахунку ваги кожного окремого показника в групі та частки кожної групи в загальній структурі.

Четвертий підхід – дохідно-інвестиційний, створений за участю Козаченка, акцентує увагу на чистому прибутку як ключовому показнику екон. без-ки. Цей прибуток розглядається як джерело інвестицій, яке може бути спрямоване на розвиток агропідприємства.

П'ятий підхід – економічна ефективність, розроблений Бандуркою та співавторами (2003), базується на оцінці ступеня реалізації агропідприємства запланованих показників розвитку. Він забезпечує порівняння фактичних значень обраної сукупності показників із встановленими плановими показниками.

Шостий підхід – фінансово-стійкий, запропонований Ілляшенком (2002), орієнтований на розрахунок низки ключових індикаторів, що

характеризують фінансову стійкість агропідприємства. На цих основах даних передбачається п'ять базових рівнів безпеки: «абсолютний», «нормальний», «хіткий», «критичний» та «кризовий».

Сьомий підхід – метод бальної оцінки, запропонований на основі досліджень Євдокимова, Мізіни та Бородіної (2002), включає вибір показників, встановлених їхніх граничних значень та оцінювання через нарахування певної кількості балів для кожного рівня. Підсумування балів дозволяє змінити інтегральний показник.

Восьмий підхід – програмно-цільового управління і розвитку, створений за участі Забродського та Кізіма (2000), базується на використанні множинної інтеграції показників, які відображають аспекти господарської діяльності агропідприємства.

Сітдікова і Стародумова (2019) дослідили основні корпоративні виклики, що забезпечують у процесі забезпечення екон. без-ки підприємств.

Ключніков, Мура та Скленар (2019) приділили увагу інформаційному забезпеченню екон. без-ки підприємств, розробивши методи захисту інформації, яка приймає економічну діяльність.

Янкелова та ін. (2018) зробили значний внесок у дослідження забезпечення економічної бізнес-організації в контексті запобігання економічним кризам безпеки.

Крім коротко описаних вже визначених та інших підходів, які є певною комбінацією раніше розкритих, сторінок і таких, які ще не отримали широкого визнання та розширення в науковій спільноті. Кожен із зазначених підходів має свої недоліки. Усунути всі виявлені недоліки повністю неможливо, оскільки вони часто обумовлені розбіжностями у поглядах на сутність і основні завдання екон. без-ки агропідприємства, а також швидкими змінами в умовах економічної діяльності. Враховуючи науковий досвід, ми розробили власний методичний підхід до оцінювання екон. без-ки промислових агропідприємств, який ґрунтується на ресурсно-функціональному підході. Рівень екон. без-ки агропідприємства змінюється

безперервно внаслідок взаємодії із зовнішнім середовищем та внутрішніми процесами. Ця безперервність вимагає постійної уваги до оцінки економічного рівня на кожному етапі часу та розробки й впровадження відповідних захисних заходів.

1.3. Джерела формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств

Підприємство є основною ланкою економіки в умовах ринкового господарювання, виконуючи роль суб'єктів господарської діяльності. Вони містять виробничу, науково-дослідну та комерційну діяльність, в результаті чого виробляють певні види продукції, реалізують її, підтримують доходи та накопичення, а також розподіляють вартість і формують відповідні кошти. Для здійснення цієї діяльності агропідприємства використовують різні ресурси: матеріальні, трудові, фінансові, а також грошові витрати.

Матеріальні ресурси є основою виробничого процесу та формуються, як правило, за рахунок різних джерел: власних коштів агропідприємства, отриманих та залучених.

Підприємства зараховують витрати на використання прогнозованих напрямків. Спочатку визначте мету та обсяг коштів, а потім ознайомтеся з їх залученням. Однак мова йде не тільки про грошові кошти, але й про фінансові ресурси, для яких характерні джерела, цільове призначення та способи використання. Одним із важливих джерел поповнення власних фінансових ресурсів є амортизація.

Однак у сучасних умовах вона втрачає реальну здатність впливати на підвищення ефективності діяльності агропідприємств через чітко чітку амортизаційну політику в державі, що не накопичує деякі кошти для повного відтворення основних виробничих фондів.

Амортизація лише відображає ступінь зносу основних засобів. Кошти

амортизаційного фонду використовують агропідприємствами державної форми власності, тоді як агропідприємство недержавних форм власності використовує від створення основних засобів за рахунок прибутку, що залишається після сплати обов'язкових платежів.

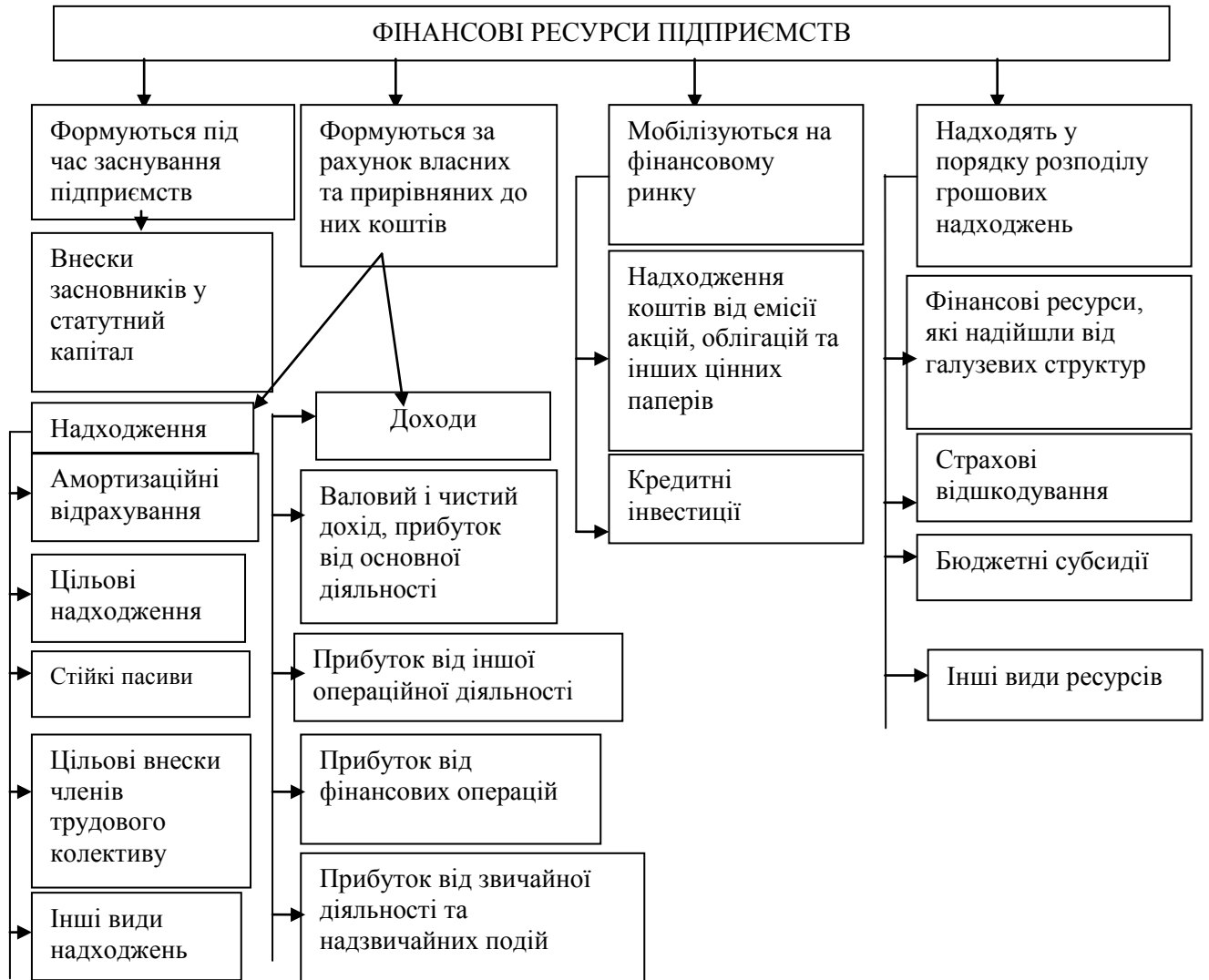

Рис. 1.2. Формування фінансових ресурсів підприємства [40]

У наукових дослідженнях розрізняють джерела надходження та джерела повернення фінансових ресурсів. Серед джерел надходження власних фінансових ресурсів виділяються такі, як зовнішні юридичні та фізичні особи, акумульовані у статутному фонді; дохід від емісії; безповоротна фінансова допомога; дооцінка основних і оборотних засобів; чистий прибуток. Щодо запозичених джерел надходження, до них

відносяться позичкові (довгострокові та короткострокові кредити банків, поворотна фінансова допомога) та залучені (кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, отримані аванси, видані векселя). Крім того, серед запозичених джерел виділяються транзитні джерела [48].

Частину виручки від реалізації становлять витрати, які йдуть на виплату заробітної плати, сплату податків (зборів) та відсотки за кредити. Час, коли виручка надходить на банківський рахунок, часто не збігається з моментом її використання для цих платежів. Тому ці кошти, до того як будуть витрачені за призначенням, призначені для фінансування поточної діяльності агропідприємства. Вони мають характерні ознаки фінансових ресурсів, зокрема: джерело і метод формування, напрямок використання та цільове призначення. По суті вони проходять транзитом через підприємство у складі виручки. У дипломній роботі пропонується використовувати їх як транзитні фінансові ресурси. Підприємству вигідно використовувати ці витрати для фінансування поточних потреб, тим самим зменшуючи потребу в позичкових витратах. У фінансових звітах агропідприємства сума коштів для виплати зарплати, податків та відсотків зменшується лише після їх нарахування.

Розроблена класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства дала змогу виділити основні фактори та інструменти, що впливають на процес їх формування. Крім того, було ідентифіковано чинники, які визначають формування джерел повернення та надходження фінансових ресурсів.

Висновки до розділу 1

1. Фінансові результати є ключовим показником ефективності діяльності агропідприємства, відображаючи різницю між отриманими доходами та витратами. Їх формування залежить як від внутрішніх факторів (якість управління, структура витрат, інновації), так і зовнішніх

(економічна політика, законодавство, ринкова кон'юнктура).

2. Класифікація фінансових ресурсів включає поділ на початкові та прирощені, матеріалізовані та обортові витрати, а також за правом власності. Визначення найкращих джерел їх формування і цільового призначення є ключовими для ефективного управління фінансами підприємства.

3. Економічна безпека агропідприємства є багатовимірним явищем, що включає управління внутрішніми та зовнішніми загрозами, оцінку ризиків і розробку захисних заходів. Адаптивне управління та ефективне інформаційне забезпечення відіграють ключову роль у підтримці стабільності та розвитку підприємства в умовах змінюваного ринкового середовища.

4. Сучасна наукова література пропонує різноманітні підходи до оцінки екон. без-ки. Серед яких найефективнішими є комплексні методики. Вони поєднують якісні та кількісні показники, враховують ризики і можливості, а також забезпечують гнучкість у використанні залежно від конкретної галузі або агропідприємства.

5. Основне завдання дослідження полягає в розробці методичного підходу до оцінки екон. без-ки підприємств, з урахуванням їх специфіки діяльності та особливостей забезпечення безпеки. Ресурсно-функціональний підхід, що ґрунтується на інтеграції функціональних компонентів і ключових показників, є перспективним для забезпечення ефективної оцінки рівня безпеки агропідприємств і для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

6. Проблема оцінювання екон. без-ки підприємств залишається актуальною і недостатньо дослідженою. Необхідно подальше розширення наукових досліджень у цій сфері, розробка нових методичних підходів та удосконалення існуючих для підвищення ефективності управління економічною безпекою. Вирішення цих питань є ключовим для забезпечення стійкого розвитку підприємств у сучасній ринковій

економіці

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗАДЛЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ФГ «Ярослава»

Основний напрямок діяльності ФГ «Ярослава» виникає у вирощуванні зернових культур (окрім рису), бобових та використання олійних культур (код 01.11). Стратегія агропідприємства досягається в досягненні прибутку шляхом максимального задоволення потреб працівників та партнерів у товарах і послугах. У виробничому процесі задіяні висококваліфіковані фахівці з багаторічним досвідом роботи. Розвиток виробничих потужностей, обсягів виробництва та матеріального забезпечення значною мірою залежить від ефективного використання земельних ресурсів та їх характеристик. Земля в сільському господарстві має ключове значення завдяки своїй унікальній властивості — родючості.

Для детальнішого ознайомлення із земельними ресурсами ФГ «Ярослава» наведемо таблицю 2.1.

Таблиця 2.1

Склад і структура угідь земельних ФГ «Ярослава»

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022р.	2023 р.	2020 до 2016, %
Площа с.-г. угідь, га	5847	5803	5855	5916	5941	101,62
Площа ріллі, га	5847	5803	5855	5913	5941	101,62
Рівень розораності земель, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,00
Працівників кількість середньорічна, чол.	105	94	100	99	98	95,20
Приходиться на 1 робітника, га: - с/г угідь	56,3	62,5	58,6	60,4	60,1	106,75
- ріллі	56,3	62,5	58,6	60,4	60,1	106,75

Аналізуючи дані з таблиці 2.1, можна відзначити, що загальна земельна площа зросла на 94 га. Однак, при порівнянні цих змін з працівників,

спостерігається незначне зростання, яке за п'ять років становить лише 6,74 %. Це пояснюється тим, що агропідприємство орендувало додаткові земельні ділянки, але кількість працівників, які займаються обробкою цих земель, зменшилася на 4,81 %. Рівень розораності земель на ФГ «Ярослава» залишається стабільним, після чого вся площа сільськогосподарських угідь відведена під рілля.

Для оцінки ефективності виробництва важливо здійснити спеціалізацію господарства. Спеціалізація дозволяє значно підвищити продуктивність праці та ефективність використання капіталу. ФГ «Ярослава» має зернову спеціалізацію, що підтверджується даними таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Склад і структура продукції товарної в ФГ «Ярослава»

Вид продукції	2019р.		2020р.		2021р.		2022р.		2023р.	
	тис.грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис.грн.	%	тис. грн.	%
Озима пшениця	2436,4	4,51	263,5	0,42	7270	10,04	1628,1	2,07	1,5	0,004
Кукурудза на зерно	15173,2	28,11	7789,5	12,60	14575,3	20,145	30283,0	38,70	22494,6	23,524
Ячмінь	2788	5,17	2371,6	3,83	4176,6	5,76	4336,2	5,50	6984,0	7,31
Горох	515,3	0,94	4064,0	6,57	3009,6	4,15	3258,8	4,16	5923,8	6,18
Соняшник	18856,5	34,93	23272,1	37,66	29969,5	41,42	19251,5	24,60	42426,4	44,34
Соя	1991,1	3,68	6331,5	10,24	1067,0	1,47	902	1,14	15,2	0,05
Ріпак	12202,8	22,60	17683,3	28,62	12270,3	16,95	18567,3	23,72	17825,1	18,62
Всього по підприємству	53963,3	100,0	61776,1	100,0	72338,8	100,0	78228,4	100,0	95671,2	100,0

Аналізуючи дані таблиці 2.2, можна зробити висновок, що основна спеціалізація господарства – вирощування соняшника та кукурудзи на зерно. Важливо відзначити, яка частка соняшника у 2023 році порівняно з 2019 роком зросла. Крім того, агропідприємство активно збільшило виробництво ріпаку, тоді як обсяг виробництва озимої пшениці у 2023 році скоротився на 99,9 %. Загалом, порівнюючи 2023 рік з 2022 роком, на ФГ «Ярослава» збільшили обсяг товарної продукції на 41 708 тис. грн.

$$K = 100 : (\sum PVi (2i - 1)), \quad (2.1)$$

де PVi – частка i -го виду продукції для реалізації у підсумковому її об'єму;

i – порядковий номер різновидів позицій окремих продукції по питомій їх у ранжируваному ряді.

Таблиця 2.3.

Ранжируваний ряд ваги питомої видів окремих продукції, %

Рік	1	2	3	4	5	6	7	К
2019	34,95	28,13	22,62	5,18	4,52	3,68	0,96	0,297
2020	37,66	28,64	12,62	10,26	6,59	3,83	0,44	0,323
2021	41,44	20,16	16,97	10,06	5,78	4,15	1,49	0,313
2022	38,72	24,62	23,74	5,55	4,18	2,07	1,16	0,314
2023	44,36	23,52	18,64	7,42	6,18	0,03	0,003	0,358

Коеф.и спеціалізації, розраховані для ФГ «Ярослава» в таблиці 2.3, змінюються від 0,296 до 0,359, що свідчить про середній рівень спеціалізації агропідприємства. Зміни цього коеф.а, які можна побачити на малюнку 2.1, демонструють яскраво виражену позитивну тенденцію до його зростання протягом досліджуваного періоду, у той час як основна економічна діяльність була зосереджена на вирощуванні озимої пшениці.

Водночас, якщо оборотні засоби використовуються одноразово і безповоротно в кожному виробничому циклі, то основні фонди беруть участь у виробництві багаторазово. Це завдяки зниженню витрат на виробництво та підвищенню ефективності використання ресурсів. Отже, ефективне управління основними фондами є фактором стабільного розвитку господарства та досягнення його стратегічних цілей.

Графік (рис. 2.1) відображає динаміку коеф.ів спеціалізації ФГ «Ярослава» за період з 2019 по 2023 роки. Коеф. спеціалізації демонструє ступінь зосередженості діяльності господарства на певних виробничих процесах або продуктах.

На графіку можна побачити, як змінюється коеф. спеціалізації з року в рік. У 2019 році рівень спеціалізації був найнижчим, але збільшився до 2023

року, досягнувши свого піку у 2022 році. Це може свідчити про оптимізацію виробничих процесів, підвищення ефективності використання ресурсів та вдосконалення виробничих технологій, що дозволяє ФГ «Ярослава» стабільно розвиватися та досягати стратегічних цілей.

Коеф. спеціалізації є показником для оцінки спеціалізації господарства, після чого показує його здатність зосередитися на основних виробничих напрямках, що сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів та досягненню економічної стійкості.

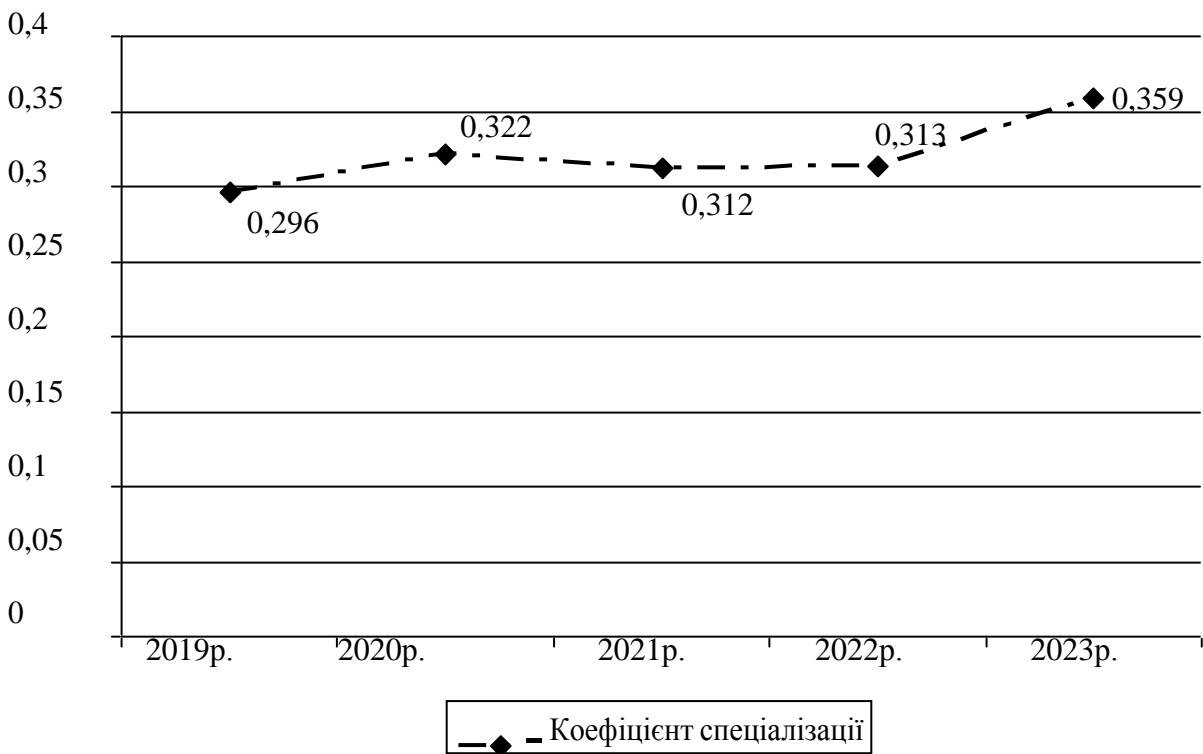

Рис. 2.1. Динаміка коеф.а спеціалізації ФГ «Ярослава»

У таблиці 2.4 представлений аналіз динаміки основних і оборотних засобів, їх забезпечення та ефективності використання у ФГ «Ярослава». Дані показують значне зростання вартості основних фондів з 27 722,0 тис. грн у 2019 році до 48 465,0 тис. грн у 2023 році, що демонструє інвестиції в модернізацію виробничого потенціалу господарства. Оборотні фонди також зросли, з 68 764,0 тис. грн у 2019 році до 111 211,0 тис. грн у 2023 році, що вказує на підвищення мобільності та ефективності використання ресурсів. Валовий обсяг продукції збільшився на 189,13%, що підтверджує

ефективність використання активів. Показник фондозабезпеченості на 100 га с.-г. угідь виріс з 473,2 тис. грн у 2019 році до 814,9 тис. грн у 2023 році, демонструючи покращення матеріально-технічної бази. Фондоозброєність праці зросла на 183,64%, що свідчить про підвищення ефективності шляхом модернізації виробництва. Фондовіддача збільшилася, що вказує на покращення продуктивності використання основних фондів, а фондоемність валової продукції знизилася, що знижує витрати на виробництво та конкурентоспроможність продукції. Вартість оборотних фондів на 100 га сільськогосподарських угідь зросла, що сприяє підвищенню мобільності ресурсів і забезпеченню виробничих процесів. Загалом, цей аналіз демонструє позитивні тенденції зростання основних і оборотних засобів у ФГ «Ярослава», що сприяє покращенню продуктивності та ефективності використання ресурсів, дозволяючи господарству досягти стабільного розвитку та зберегти свої стратегічні цілі.

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки засобів основних і оборотних, забезпеченості рівень та ефективність їх використання в ФГ «Ярослава»

Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення 2023 р. до 2019 р., %
Вартість фондів основних, тис. грн.	27722,0	36688,0	49251,0	53131,0	48465,0	174,81
Вартість фондів оборотних, тис. грн.	68764,0	77553,0	49251,0	99828,0	11121,0	161,72
Продукція валова тис. грн.	45370,0	51356,0	60604,8	81721,8	85813,3	189,13
в розрахунку на 100 га с.-г. угідь фондозабезпеченість, тис. грн.	473,2	631,4	840,3	897,7	814,9	172,05
Праці фондоозброєність в розрахунку на 1 працівника середньорічного, тис. грн.	265,6	393,5	491,5	541,2	488,6	183,64
в розрахунку на 100 грн. фондів основних, грн. Фондовіддача.	162,7	141,0	122,1	152,8	176,1	108,18
Фондоемність 100 грн. продукції валової, тис. грн.	60,1	70,4	80,3	64,0	55,5	92,42
Вартість фондів оборотних в розрахунку на 100 га угідь с.-г., тис. грн.	1175,3	1335,7	840,3	1687,6	1871,3	159,16

За період з 2019 по 2023 рік у ФГ «Ярослава» спостерігається збільшення показників валової продукції. У 2019 році валова продукція склала 45372,0 тис. грн., у 2020 році вона досягла 51358,0 тис. грн., у 2021 році - 60606,8 тис. грн., у 2022 році - 81721,8 тис. грн., а в 2023 році досягла 85815,3 тис. грн. Це означає, що порівняно з 2021 роком зростання валової продукції у 2023 році становить 188,14%, що свідчить про позитивну динаміку і ефективне використання ресурсів.

Однак варто зазначити, що розподіл продукції між рослинництвом та тваринництвом залишається однаковим протягом всього періоду, з нульовим показником у тваринництві. Це може вказувати на певні обмеження або відсутність розвитку у цьому напрямку діяльності господарства.

Середньорічна кількість працівників також залишається відносно стабільною з 2019 по 2023 рік, коливаючись від 9 до 10 осіб. Втім, порівняно з 2021 роком, коли кількість працівників була 10, у 2023 році зменшилася до 9, що свідчить про певні оптимізаційні заходи або зменшення виробничої потреби в робочій силі.

Таблиця 2.5

Аналіз динаміки ресурсів трудових та дієвість їх використання в ФГ
«Ярослава»

Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення 2023 р. до 2021 р., %
Продукція валова тис. грн.	45372, 0	51358,0	60606,8	81721,8	85815,3	188,14
в т.ч. в рослинництві	45372, 0	51358,0	60606,8	81721,8	85815,3	188,14
в тваринництві	-	-	-	-	-	-
Середньорічна працівників кількість, чол. – всього:	10	9	10	9	9	94,19
в т.ч. в рослинництві	10	9	10	9	9	94,19
в тваринництві	-	-	-	-	-	-
Річна праці продуктивність, тис. грн. – всього:	435	551	607	833	866	197,68
в т.ч. в рослинництві	435	551	607	833	866	197,68
в тваринництві	-	-	-	-	-	-

Продуктивність праці показує суттєве зростання: від 435 тис. грн. у 2019 році до 866 тис. грн. у 2023 році. Це свідчить про ефективне використання ресурсів працівників, підвищення рівня автоматизації та вдосконалення технологій, що забезпечують збільшення продуктивності.

З урахуванням того, що тваринництво не демонструє жодного прогресу у показниках валової продукції, є можливість для додаткових інвестицій та розробки стратегій для стимулювання цього напрямку. Загалом, аналіз показує позитивну динаміку в розвитку рослинництва та ефективності використання трудових ресурсів у ФГ «Ярослава».

Аналізуючи зміну трудових ресурсів ФГ «Ярослава», можна відзначити, що кількість середньорічних працівників мала негативну динаміку протягом досліджуваного періоду. У 2023 році, незважаючи на 2019 рік, чисельність працівників зменшилася на одну особу, що було зумовлено виробничими потребами підприємства. З даних таблиці 2.5 видно, що всі працівники, зайняті в рослинництві, після на господарстві не ведуться тваринництво. Продуктивність праці на одного працівника у 2023 році порівняно з 2019 роком зросла на 98,69 %, що є результатом збільшення обсягів виробленої продукції в господарстві.

2.2. Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її складу за окремими складовими

Широкий спектр проблем, пов'язаних з економічною безпекою фермерського господарства, потребує їх систематизації та класифікації. Вважаємо доцільним виокремити такі складові екон. без-ки підприємства (рис. 2.2).

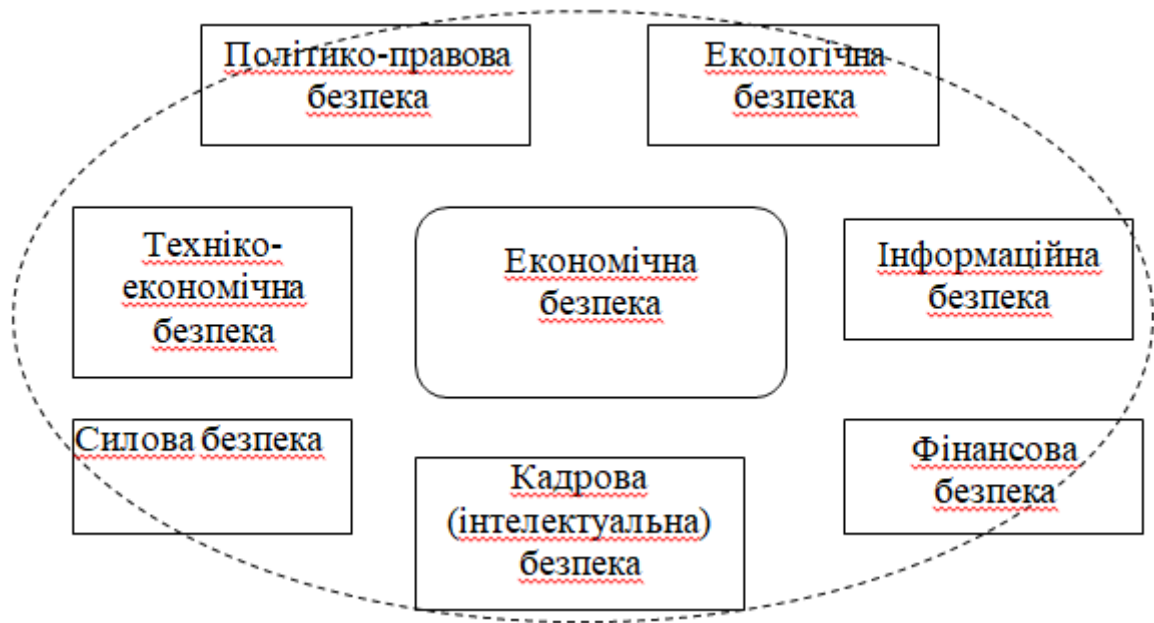

Рис. 2.2. Основні складові економічної безпеки

Служба (відділ) фінансово-економічної безпеки підприємства являє собою спеціалізований підрозділ, який входить до організаційної структури агропідприємства та займається створенням ефективної системи фінансово-економічної безпеки та нейтралізацією основних загроз, що можуть вплинути на діяльність підприємства під час його виробничо-господарської роботи [26].

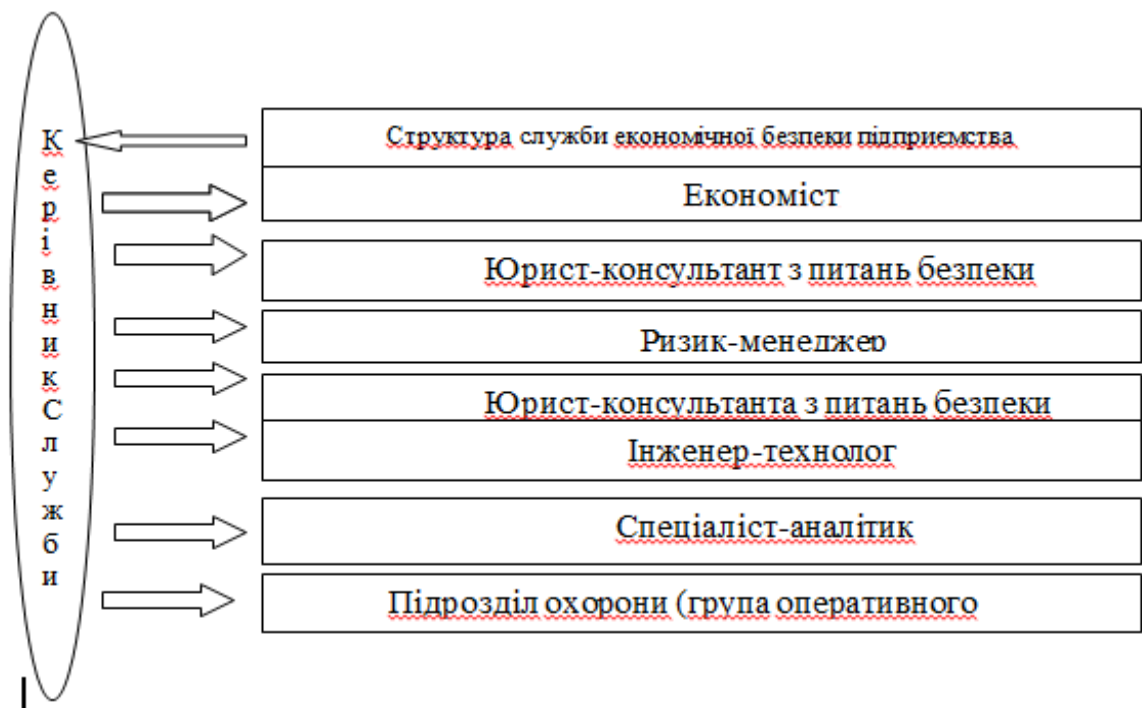

Рис. 2.3. Структура служби економічної безпеки підприємств

Основні функції цієї служби включають захист виробничих процесів

підприємства від несанкціонованого доступу, впровадження спеціалізованих інформаційних систем для запобігання витоку комерційної інформації, нейтралізацію можливих каналів витоку конфіденційних даних, а також забезпечення охорони приміщень, обладнання, продукції та персоналу агропідприємства від незаконних дій конкурентів. До складу цього відділу входять економісти, юристи, ризик-менеджери, технологи, маркетологи, програмісти та інші фахівці, які мають спеціалізацію, що відповідає потребам бізнесу (рис. 2.3). Однак у вітчизняній практиці створення таких служб не є широко розвиненим, що є однією з основних проблем управління фінансово-економічною безпекою та сприяє її низькому рівню.

Служба екон. без-ки підприємства повинна функціонувати в двох режимах: звичайному та високому. У звичайному режимі, який відповідає превентивно-профілактичним функціям, коли немає серйозних загроз для фінансово-екон. без-ки бізнесу, розвивається профілактична робота щодо їх попередження. Діяльність усіх підрозділів служби та агропідприємства в цілому розвивається у звичайному робочому ритмі [72].

У разі виникнення загроз локального характеру проблеми вирішуються та ліквідуються у звичному робочому порядку. До типових загроз для вітчизняних підприємств належать: зміни в чинному законодавстві; погіршення криміногенної ситуації в країні чи регіоні; поява недобросовісних конкурентів; зміни в динаміці розвитку агропідприємства, спричинені коригуванням стратегії та тактики господарської діяльності, впровадженням нових технологій виробництва та виходом на нові ринки збуту; зміна чисельності персоналу (висока плінність кадрів, звільнення кваліфікованих працівників, які володіють цінною інформацією та мають доступ до комерційної таємниці); зміна складу даних, що належать до комерційної таємниці і конфіденційної інформації агропідприємства; удосконалення інформаційної мережі підприємства.

У надзвичайних ситуаціях виникають загрози, які можуть спричинити значну шкоду для бізнесу. В таких випадках до складу служби екон. без-ки

додається група для роботи в умовах надзвичайних ситуацій (група швидкого реагування), що включає найбільш кваліфікованих фахівців, добре знайомих з проблемою, а за потреби — працівників інших підрозділів [71].

Підсумовуючи, слід зазначити, що система фінансово-економічного агропідприємства реалізується через спеціальний підрозділ — службу безпеки, яка займається розробкою заходів щодо попередження, безпеки та усунення загроз на підприємстві. Без цього, у деяких випадках для необхідності можуть бути залучені зовнішні ресурси захисту, зокрема державні та суспільні. Іншим елементом цієї системи є засоби, які дозволяють службі безпеки забезпечити безпечне функціонування об'єктів захисту захисту, що є останнім компонентом системи, і на безпеку якого спрямовані попередні заходи. Залежно від характеру сировинної небезпеки, вибирається відповідний засіб захисту, що базується на певних принципах.

Прагматика системи фінансово-економ. без-ки підприємства вимагає чіткого вибору методики забезпечення цієї безпеки. До цієї методики відноситься збір та обробка аналітичної інформації про досвід і заходи забезпечення безпеки зарубіжних агропідприємств, постійний моніторинг, аналіз та прогнозування загроз, небезпек і показників фінансової безпеки, а також розробка та впровадження заходів для підтримки фінансово-економ. без-ки на необхідному рівні.

Отже, для кожного підприємства важливою задачею є розробка ефективної стратегії розвитку фінансово-економ. без-ки, яка характеризується тісною взаємозалежністю її складових. Тому при прийнятті управлінських рішень необхідно зменшити цей взаємний вплив різних факторів один на одного. ФГ «Ярослава» Синельниківського району Дніпропетровської області не має власної служби фінансово-економ. без-ки.

2.3. Аналіз джерел формування фінансових результатів товариства

Досягнення фінансової безпеки підприємства є одним із основних завдань управлінського апарату кожного виробничого агропідприємства. Актуальність проблеми забезпечення цієї безпеки зростає, оскільки в умовах сучасної економіки підприємства постійно стикаються з різними загрозами, як зовнішніми, так і внутрішніми. До зовнішніх загроз відносяться: глобальна економічна криза, міжнародні економічні санкції, коливання валютного курсу, відтік іноземних інвестицій тощо. Внутрішні загрози включають: зниження платоспроможного попиту на продукцію, послуги та роботу, інфляцію, зменшення обсягів прибутків.

У нормативних актах російського законодавства про систему безпеки чітко простежується ієрархічна структура взаємозв'язку між національною, економічною та фінансовою безпекою. Протестовий термін «фінансова стабільність» у цих документах не розкритий. В економічній літературі в інших підходах до трактування фінансової стабільності. Окремі автори акцентують увагу на захисті фінансового становища організації від різних загроз, інші ж — на здатності агропідприємства забезпечити стабільність фінансового стану як у короткостроковій, так і довгостроковій перспективі. Ще деякі трактують фінансову безпеку як синонім фінансової стійкості. На нашу думку, ці підходи не є взаємовиключними, а, навпаки, доповнюють один одного, даючи більш точне та узгоджене виявлення про сутність.

Не претендуючи на точність формулювання, ми вважаємо, що фінансова безпека підприємства відбувається у фінансовому стані організації, яка характеризується стабільністю та здатністю протистояти як абсолютному, так і зовнішньому загрозам. Вона дозволяє забезпечити ресурсами поточну, інвестиційну та інноваційну діяльність агропідприємства, а також зберегти його незалежність і фінансову самостійність на довгострокову перспективу (Liang & Dong, 2019). Формування системи забезпечення фінансової безпеки має ґрунтуватися на

комплексному аналізі фінансово-економічних показників та передбачати оптимальне використання фінансових ресурсів з урахуванням мінімізації ризиків.

Питання фінансової безпеки на рівнях держави, регіону та підприємства стало особливо важливим у останні роки. Незважаючи на зростаючий інтерес до цієї теми серед вітчизняних та зарубіжних економістів, варто зазначити, що наукові дослідження, які стосуються національної та регіональної безпеки, є більш розвиненими завдяки дослідженням фінансової безпеки агропідприємств. Серед основних проблем, що потребують вирішення в контексті фінансової безпеки підприємств, слід виділити недостатню визначеність складових екон. без-ки та відсутність стандартизованих методик для її оцінки.

З урахуванням вищезазначених проблем, метою даного дослідження є вирішення кількох ключових питань: яким є рівень розвитку теоретичних підходів до фінансової стійкості підприємства? Як можна покращити фінансовий стан агропідприємства, і чи є для цих ефективних методів фінансові ресурси? На які аспекти слід звернути увагу при вирішенні цих проблем? Як провести аналіз фінансової стійкості підприємства? Які дані слід використовувати для оцінки його фінансової стійкості? Які інструменти можуть бути застосовані для підвищення рівня стратегічної фінансової безпеки підприємства?

Для оцінки майна ФГ «Ярослава» розглянемо наявність і рух його активів, а також проведемо аналіз капіталу, визначивши рівень власного капіталу до зобов'язань. Це дозволить оцінити фінансовий стан господарства та його стабільність (табл. 2.6).

Бачимо оцінку майна та капіталу ФГ «Ярослава» протягом п'яти років. Загальна вартість майна господарства зросла з 153 018 тис. грн у 2019 році до 254 510 тис. грн у 2023 році, що демонструє зростання на 66,31% за цей період. Це сприяє розвитку і розширенню ресурсної бази господарства.

Оцінка майна та капіталу ФГ «Ярослава»

Види активів (майна) та пасивів(капіталу)	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % 2023р. до 2019р.
Майно - усього	153018	178315	200253	219085	254510	166,31
Необоротні активи	37128	49543	65224	72825	93854	252,77
Основні засоби	27722	36688	49251	53131	48465	174,81
Оборотні активи	115891	128771	135028	146261	160644	138,61
Запаси	50958	60032	75791	77437	88111	172,90
Поточна заборгованість дебіторська	63101	67523	54641	60484	65892	104,42
Гроші, їх еквіваленти поточні фінансові інвестиції	1830	713	1788	3844	1172	64,05
Інші активи оборотні	-	34	-	0-	6	-
Витрати майбутніх періодів	-	465	2807	4491	5461	-
Капітал - усього	153018	178315	200253	219085	254510	166,31
Власний капітал	150841	173171	196936	213478	249346	165,30
Капітал зареєстрований (пайовий)	11	11	11	11	11	100,00
Забезпечення та Зобов'язання	2178	5143	3316	5606	5152	236,47
Зобов'язання поточні	2178	5143	3316	5606	5152	236,47
Поточна заборгованість кредиторська	993	1977	1587	3186	851	85,50

Основну частину майна складають оборотні активи, які також зросли, з 115 891 тис. грн у 2019 році до 160 644 тис. грн у 2023 році. Запаси зросли з 50 958 тис. грн у 2019 році до 88 111 тис. грн у 2023 році, що підкреслює збільшення запасів сільськогосподарської продукції. Поточна заборгованість дебіторської та кредиторської залишилася стабільною, що призвело до контролю за фінансовими зобов'язаннями господарства.

Власний капітал зріс з 150 841 тис. грн у 2019 році до 249 346 тис. грн у 2023 році, що свідчить про стабільне зростання фінансової бази. Капітал зареєстрований залишився незмінним на рівні 11 тис. грн, але забезпечення та зобов'язання зросли з 2 178 тис. грн у 2019 році до 5 152 тис. грн у 2023 році, що призвело до збільшення зобов'язань, пов'язаних із розвитком та модернізацією господарства.

Загалом, цей аналіз свідчить про стабільне зростання майна та капіталу

у ФГ «Ярослава», що є позитивним сигналом для подальшого розвитку господарської діяльності та забезпечення фінансової стабільності. Фінансова стійкість агропідприємства є елементом для забезпечення його стабільності, оскільки вона залежить від ефективного використання джерел фінансування та ресурсів, що зміцнює фінансову незалежність. Важливим фактором для досягнення фінансової стійкості є стабільний прибуток, який показує успішну виробничу діяльність і реалізацію продукції. Для аналізу фінансової стійкості найбільш надійним джерелом є фінансова звітність підприємства. Водночас, у деяких бізнес-середовищах ця інформація може бути ненадійною, що, зокрема, підтверджує випадки відкликання ліцензій у банках, які раніше мали аудиторські висновки про свою надійність.

Аналіз фінансової стійкості часто виникає на основі даних управлінського обліку. Для прийняття рішень про фінансування агропідприємства або надання кредитів банки також містять інформацію з управлінського обліку, а не лише бухгалтерську звітність. Як показує практика, бухгалтерська звітність є основним методом для оцінки фінансової стійкості виявлено ненадійних контрагентів у понад 90 % відвідуваності.

При розгляді питань запуску нового виду продукції та пошуку постачальника упаковки на наступні 5 років проводиться аналіз фінансової стабільності встановленого партнера. Це дозволить оцінити, чи можете він виконати свої зобов'язання та чи не стане банкрутом у найближчому майбутньому. Співпраця з ненадійним постачальником може призвести до проблем із постачанням, неповерненням аварій або зниженням якості упаковки внаслідок економії на витратах. Проведення детального аналізу структури активів і джерел фінансування дозволяє зрозуміти стратегію і моделі прийняття рішень керівництвом постачальника.

Оскільки дані управлінського обліку не доступні для сторонніх осіб, вони використані лише для внутрішнього аналізу компанії. Фінансові служби агропідприємства, системно діючі таку оцінку, можуть оперативно прийняти рішення про коригування дій менеджменту або власників із зазначенням

попередження банкрутства. таким чином, короткі посади щодо оскарження дебіторської заборгованості та збільшення обсягів можуть значно зменшити або повністю усунути ризики продажу неплатоспроможності підприємства (див. додатково про ефективне управління дебіторською заборгованістю).

Оцінка незалежності ФГ «Ярослава» від зовнішніх джерел (фінансова стійкість) наведена в таблиці 2.7.

Таблиці 2.7

Оцінка стійкості фінансової ФГ «Ярослава» за 2019-2023 рр.

Показник	Нормативне значення	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення % 2023р. до 2019р.
Показники структури капіталу							
Автономії коеф.	>0,5	0,985	0,970	0,982	0,973	0,981	99,38
Коеф. капіталу залученого концентрації	<0,5	0,013	0,028	0,016	0,025	0,021	142,18
Фінансування коеф.	>1	69,223	33,655	59,371	38,073	48,388	69,91
Коеф. ризику фінансового	<1	0,013	0,031	0,016	0,025	0,020	143,05
Коеф. коштів залучення позикових довгострокового	Зменшення	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	100,00
Коеф. капіталу залученого структури	Збільшення	-	-	-	-	-	-
Показники стану оборотних активів							
Коеф. капіталу власного маневреності	Збільшення	113710	123627	131711	140652	155491	136,73
Коеф. коштів оборотних забезпеченості	>0,1	0,980	0,961	0,974	0,961	0,967	98,64
Коеф. запасів забезпеченості	>0,5	2,230	2,058	1,737	1,815	1,764	79,07
Коеф. коштів оборотних маневреності власних	Збільшення	0,011	0,002	0,006	0,014	0,002	35,08
Показники стану основного капіталу							
Коеф. вартості реальної майна	Збільшення	0,513	0,541	0,623	0,595	0,536	104,36
Коеф. вартості реальної засобів основних у майні	Збільшення	0,180	0,205	0,2465	0,242	0,191	105,10
Коеф. амортизації накопичення	Збільшення	0,371	0,363	0,368	0,417	0,486	130,96
Коеф. оборотних і необоротних активів співвідношення	Збільшення	3,120	2,598	2,071	2,007	1,711	54,83

Показники структури капіталу ФГ «Ярослава» значно перевищують нормативні значення, що впливають на високу залежність агропідприємства від власних джерел фінансування. Найбільше зростання за рахунок коеф.а фінансування, який за п'ять років зріс на 30,1 % за рахунок збільшення власного капіталу. Коеф.и автономії протягом 2019-2023 років залишаються вищими на 0,9, що наближається до одиниці, тоді як нормативне значення цього показника становить 0,5.

Якщо перші два коеф.и мають від'ємне значення, а третій – позитивний, це негативно впливає на нестабільний фінансовий стан агропідприємства та дозволяє проблеми з платоспроможністю. У такому випадку підприємство може знадобитися звернутися до додаткових джерел фінансування, таких як зовнішні позики або прискорення оборотності власних активів, наприклад, дебіторської заборгованості. Якщо всі показники мають від'ємне значення, це вказує на кризовий фінансовий стан, що потребує негайних заходів для оздоровлення агропідприємства.

Відносні показники служать інструментами для оцінки впливу різних факторів на фінансову безпеку агропідприємства. Оскільки не існує універсальних "типових" моделей системи фінансової безпеки, кожне підприємство самостійно шукає загрози для своєї фінансової стабільності та розробляє стратегії для їх подолання. На етапі планування системи фінансової безпеки важливо чітко розрахувати очікування щодо результатів реалізації проекту. Замовник повинен чітко сформулювати завдання, що має вірус системи, а також зазначити, які переваги вона приносить в управління та функціонування підприємства в цілому. Для цього необхідно забезпечити постійну взаємодію між замовником та розробниками системи, щоб правильно врахувати всі аспекти та вимоги, а також досягти максимального ефекту від її впровадження, сприяючи підвищенню фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Власник агропідприємства шукає набір правил і принципів, на яких базується його діяльність. Наприклад, маневренність капіталу у 2020 році

порівняно з 2016 роком зросла на 36,74 %, що призвело до підвищення фінансової гнучкості агропідприємства. Коеф. забезпечення оборотними витратами на кінець 2023 року досягає 0,97, що перевищує нормативне значення, хоча знизилося на 1,35 %. Водночас ФГ «Ярослава» забезпечує достатнім обсягом запасів, про відповідність коеф.ів забезпечення запасами нормативним показникам. Аналіз оборотних активів показує, що агропідприємство має достатні ресурси для забезпечення своєї діяльності.

При оцінці ділової активності ФГ «Ярослава» (Додаток А) було зафіксовано позитивну динаміку основних фінансових показників. Порівняння результатів 2023 року з 2019 роком дозволило зробити висновки про розвиток агропідприємства на поточному етапі. Так, загальний коеф. капіталу обертання збільшився на 0,16 в. п. (що становить 34,36 %). Проте спостерігаються й негативні тенденції, зокрема зниження фондівддачі необоротних активів на 22,67 %, коеф.а обертання оборотних активів на 48,78 % та коеф.а обертання власного капіталу на 22,67 %.

2.4. Аналіз рентабельності та напрямів використання фінансових ресурсів в контексті його екон. без-ки

Методологічну основу дослідження складають роботи українських та зарубіжних економістів, а також їх наукові розробки. Проведено аналіз прикладних досліджень, що висвітлюють питання фінансової безпеки в контексті фінансового менеджменту агропідприємств. Оцінка стратегічної фінансової безпеки підприємства базується на аналізі окремих факторів впливу, як з боку зовнішнього, так і внутрішнього середовища. Розглядаються закономірності та специфіка взаємодії складових фінансових систем з метою забезпечення фінансової безпеки. У ході дослідження використовуються різноманітні методи наукового пізнання, зокрема аналіз, синтез, визначення причинно-наслідкових зв'язків, а також моделювання

економічних процесів і систем.

При розробці системи фінансової безпеки необхідно створити механізм для оцінки рівня фінансової стійкості, виявлення можливих загроз і визначення їх впливу на управління грошовими потоками підприємства. Крім того, необхідно передбачити ефективну систему оперативного інформування та реагування. Процес проектування такої системи має враховувати створення методологічної та нормативної основи фінансової безпеки, підготовку і навчання персоналу служби безпеки, а також закупівлю необхідного обладнання й програмного забезпечення для ефективної роботи системи. Важливим етапом є забезпечення доступу до аналітичних даних про ринок і компанію, а також узгодження існуючих нормативних актів з новими правилами, що стосуються фінансової безпеки, та організація належного документообігу та комунікацій.

Інтеграція цієї системи в управлінську структуру компанії повинна відбуватися не тільки через встановлення формальних процедур, але й завдяки навчанню осіб, які приймають рішення. Це дозволить забезпечити доступ до важливої інформації на всіх етапах ухвалення рішень. Крім того, необхідно включити мінімально допустимий рівень фінансової безпеки до переліку стратегічних показників, які регулярно моніторитимуться на рівнях вищого керівництва.

Основними загрозами для фінансової стабільності агропідприємства є порушення термінів погашення дебіторської заборгованості покупцями, що може призвести до значних фінансових втрат. Також успішним чинником є зміна умов співпраці з постачальниками, які можуть включити перегляд цінової політики або відмову в наданні відстрочок, що негативно позначається на прокатності. Цінова політика конкурентів, зокрема демпінг, може спричинити втрату клієнтів і зменшення доходів. Додатковими ризиками є шкода фінансовим інтересам компанії через некомпетентність або недбалість співробітників та слабку кредитоспроможність, що може призвести до високих витрат на обслуговування боргів або навіть до

банкрутства за негативного сценарію.

Аналіз рентабельності ФГ «Ярослава» за 2019-2023 роки показав, що всі показники рентабельності знизилися у 2023 році порівняно з 2019 роком. Така зміна є результатом значного зниження прибутку господарства на 89 785 тис. грн за цей період. Орендабельність активів зменшилася на 21,35 відсоткових пунктів через зростання загальної суми активів на 101 481 тис. грн та зниження операційного фінансового результату на 18 240 тис. грн.

Для оцінки рівня фінансової безпеки агропідприємства необхідно мати індикатори, які дають виявлення впливу на його діяльність зовнішніх і внутрішніх загроз. Серед таких показників класифікуються ті, що дають можливість оцінити ліквідність, ефективність управління фінансовими потоками та стійкість компанії до фінансових ризиків.

Таблиця 2.8

Динаміка рентабельності показників ФГ «Ярослава», %

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	Відхилення 2020 р. до 2019 р., +,-
Рентабельність за прибутком від діяльності операційної активів	35,55	13,42	11,57	7,38	14,20	-21,34
Рентабельність за прибутком чистим капіталу (активів)	35,23	12,51	11,86	7,54	14,08	-21,13
Рентабельність капіталу власного	98,57	97,11	98,33	97,43	97,97	-0,61
Рентабельність фондів виробничих	0,92	0,28	0,22	0,17	0,40	-0,51
Рентабельність продукції реалізованої за прибутком від реалізації	51,65	21,84	20,96	18,66	27,34	-24,30
Рентабельність продукції реалізованої за прибутком від діяльності операційної	52,01	19,78	18,36	14,04	23,93	-28,07
Рентабельність продукції реалізованої за прибутком чистим	51,54	18,44	18,81	14,35	23,73	-27,80
Коеф. реінвестування	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00
Коеф. зростання економічного стійкості	0,55	0,14	0,13	0,07	0,16	-0,38
Період капіталу окупності, роки	2,7	8,1	8,3	13,1	7,0	4,25
Період капіталу власного окупності, роки	2,7	7,7	8,2	12,8	7,1	4,14

Коеф. реінвестування у ФГ «Ярослава» демонструє високий рівень, що сприяє повному спрямуванню прибутку на розвиток товариства, зокрема на

оновлення обладнання та зниження витрат на дорогі джерела фінансування. Цей показник залишився стабільним протягом всього досліджуваного періоду. Для підтримки фінансової безпеки агропідприємства або хоча при зменшенні негативних наслідків фінансової кризи необхідно розробити план заходів, спрямованих на подолання кризових явищ. Цей план включає такі дії, як страхування фінансових ризиків, продаж непотрібних або зайвих активів, активізацію роботи з дебіторською заборгованістю, скорочення фінансових операцій у високоризичних сферах, тимчасову зупинку реалізації деяких інвестиційних проектів, оптимізацію витрат на поточну діяльність, оцінку ефективності використання виробничих потужностей, зниження витрат на екологічні заходи, а також передача невиробничих об'єктів на баланс місцевих органів влади для зменшення витрат на їх утримання.

Таблиця 2.9

Фінансові діяльності результати ФГ «Ярослава», тис. грн.

Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношенн я у % 2023р. до 2019р.
Дохід чистий від продукції реалізації (товарів, робіт, послуг)	10460 1	12102 8	12625 7	11517 1	15109 3	144,44
Операційні витрати, зокрема: а) вартість проданих продуктів (товарів, робіт, послуг)	50567	94578	99781	93674	10978	217,06
б) адміністративні витрати;	1752	2077	2742	3053	4131	235,61
в) витрати на збут;	546	390	252	488	296	54,31
г) інші витрати операційні.	968	140	1707	1794	873	90,10
Прибуток (збиток) валовий	54031	26451	26475	21496	41324	76,47
Валовий прибуток (або збиток) у відсотках від чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	51,65	21,84	20,96	18,66	27,34	-24,29
Прибуток (або збиток) від основної діяльності	54412	23954	23187	16181	36172	66,47
Фінансові та інвестиційні доходи	222	407	618	361	693	311,20
Фінансові та інвестиційні витрати	718	2030	41	-	998	138,93
Фінансовий до оподаткування результат	53916	22331	23764	16541	35867	66,51
Прибуток (збиток) чистий	53916	22331	23764	16541	35867	66,51
Прибуток (збиток) чистий у % до доходу чистого від продукції реалізації (товарів, робіт, послуг)	51,54	18,44	18,81	14,35	23,73	-27,80
Чистий прибуток (або збиток) у відсотках від валового прибутку (збитку)	99,78	84,42	89,75	76,94	86,78	-12,98

Фінансові доходи та витрати збільшилися, але це не спричинило суттєвого впливу на результат до оподаткування, а, отже, й на чистий прибуток. Негативним фактором є зменшення чистого доходу на 18 049 тис. (33,48 %), що призвело до зниження його частки у валовому прибутку на 12,99 в. п.

Іноді навіть ефективно функціонуючі підприємства можуть бути піддані процедури банкрутства або зовнішнього управління, що може спричинити зміну власника. У цьому контексті важливо, щоб на законодавчому рівні був прийнятий закон, який регулює вирішення корпоративних спорів. Фінансова складова екон. без-ки є однією з основних, після в умовах ринкової економіки фінанси забезпечують роль основного двигуна економічної системи. Проблеми фінансової безпеки можуть виникнути навіть незалежно від часу економічної стабільності, тому кожна організація, від галузі, повинна активно контролювати основні складові системи цієї системи.

Для збереження високого рівня фінансової безпеки агропідприємству необхідно забезпечити баланс між доходами та витратами, а також контролювати платоспроможність та ліквідність.

В умовах ринкової економіки фінансова безпека агропідприємства є ключовим фактором, що забезпечує його стабільність, конкурентоспроможність та розвиток. Підприємство має аналізувати фінансові ризики, ефективно планувати свої витрати та інвестувати в перспективні проекти, які сприяють зростанню доходів. Особливу увагу слід приділяти управлінській активності, щоб уникати їх необґрунтованого знецінення, а також підтримувати стабільність фінансових потоків для несвоєчасного виконання зобов'язань перед контрагентами.

Важливим аспектом забезпечення фінансової безпеки є вдосконалення фінансового моніторингу. Це включає регулярну оцінку фінансових показників, таких як рентабельність, ліквідність та платоспроможність. Використання сучасних цифрових технологій може значно підвищити

ефективність моніторингу, дозволяючи агропідприємству оперативно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища. Таким чином, інтеграція нових статусних методів управління фінансами та постійний аналіз екон. без-ки є запорукою довготривалої стійкості. Показники цих параметрів для ФГ «Ярослава» наведені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів, тис. грн.

Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2023р. до 2019р.
Оцінка ліквідності						
Активи високоліквідні (А1)	1830	713	1788	3844	1172	64,05
Середньоліквідні активи (А2)	63101	67558	54641	60484	65901	104,43
Низьколіквідні активи (А3)	50958	60032	75791	77437	88111	172,90
Зобов'язання найбільш строкові (П1)	993	1977	1587	3186	851	85,50
Зобов'язання короткострокові (П2)	-	1493	-	2421	4033	-
Зобов'язання довгострокові (П3)	-	-	-	-	-	-
Оцінка платоспроможності						
Коеф. ліквідності абсолютної	0,83	0,13	0,52	0,67	0,21	27,07
Проміжний покриття коеф.	29,81	13,26	17,00	11,46	13,00	43,67
Покриття коеф. (ліквідності загальної)	53,17	25,02	40,61	26,08	31,17	58,61
Коеф. платоспроможності загальної	70,21	34,65	60,36	39,06	49,38	70,32
Оцінка оборотності оборотних активів						
Дохід чистий від продукції реалізації (товарів, послуг, робіт,)	10460	12102	12625	11517	15109	144,44
	1	8	51	3		
Середньорічна активів оборотних вартість	19069	12233	13190	14064	15345	80,46
	6	0	04	2		
Коеф. обертання активів оборотних	0,54	0,98	0,96	0,81	0,97	179,50
Коеф. завантаження активів оборотних	1,81	1,00	1,03	1,21	1,01	55,70
Тривалість одного активів оборотних, днів	657	363	375	441	365	55

Методика аналізу ліквідності базується на порівнянні активів підприємства на їх ліквідність та пасивність за термінами погашення. Активи розміщуються за зменшенням ліквідності, а пасиви – за термінами їх погашення. За результатами аналізу ліквідності ФГ «Ярослава» можна

стверджувати, що баланс агропідприємства є успішно ліквідним, після виконання всіх умов ($A1 \geq П1$, $A2 \geq П2$, $A3 \geq П3$). Таким чином, для оголошення можливого банкрутства, доцільно зменшити строкові зобов'язання та збільшити кількість високоліквідних активів.

Платоспроможність ФГ «Ярослава» у 2019 році та у 2020-2021 роках була на задовільному рівні, з коеф.ом абсолютної ліквідності перевищив нормативне значення 0,2. Це вказує на наявність достатньої кількості грошових коштів для поточної заборгованості.

ФГ «Ярослава» розробляє власні фінансові показники, нормативи, тарифи, ліміти, а також систему оцінки і регулювання фінансової діяльності, що є комерційною таємницею. Фінансовий аналіз організації починається із загального огляду її фінансового стану. Добре структурний баланс характеризується такими ознаками: наявність достатніх коштів на рахунках, забезпечення власними оборотними витратами, зростання власного капіталу, стабільність стану балансу, а також рівноваженість дебіторської та кредиторської заборгованості.

Традиційний фінансовий аналіз включає три основні етапи на першому етапі створення збору необхідної інформації, далі перевіряється її достовірність, а на завершальному етапі – обробка й узагальнення отриманих даних.

Для оцінки фінансового стану агропідприємства використовують два ключові інструменти — баланс та звіт про фінансові результати. Місячні та квартальні звітності мають проміжний характер, що дозволяє оцінити поточний фінансовий стан.

При аналізі балансу важливо з'ясувати, що стало причиною змін у його статтях та який вплив ці зміни мають або можуть мати на загальний фінансовий стан агропідприємства. Почати аналіз конверсії зі змінами величини власного капіталу, щоб це дозволити оцінити основні тенденції за звітний період. Якщо зміни не відповідають логіці розвитку бізнесу, це можна свідчити про деякі проблеми з достовірністю звітності.

Висновки до розділу 2

1. Аналіз майна фермерського господарства «Ярослава» показав його значне збільшення за п'ять років на 101,481 тис. грн., що становить 66,32%. Проте спостерігалось зниження суми грошових коштів на 35,94%. Основна частина активів складаються з оборотних активів, які збільшилися на 50,67%. У структурі капіталу через зменшення поточної кредиторської заборгованості на 38,62% статутний капітал залишився незмінним на рівні 12 тис. грн., а власний капітал зріс на 65,31% завдяки збільшенню нерозподіленого прибутку на 65,39%.

2. Оцінка орендності фермерського господарства «Ярослава» виявила зниження всіх показників орендності у 2023 році порівняно з 2019 роком. Це пояснюється зменшенням прибутку господарства на 89,785 тис. грн. Орендабельність активів знизилася на 21,35 в.п. через зростання активів на 101,481 тис. грн. та зниження операційного доходу на 18,240 тис. грн. Рентабельність капіталу зменшилася на 21,14 в.п. через зниження чистого доходу на 33,48%. Водночас рентабельність власного капіталу залишається на високому рівні (98,58%) у 2016 та 2020 роках, що свідчить про високу ефективність використання власних коштів.

3. У результатах фінансової діяльності спостерігається значне збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 44,45%, що пояснюється збільшенням обсягів продажу та підвищенням ціни. Однак собівартість реалізованої продукції зросла на 117,07%, а адміністративні витрати — на 135,60%. Інші операційні витрати зменшилися на 9,8%, а витрати на збут знизилися на 45,7%.

4. Аналіз ліквідності фермерського господарства «Ярослава» показує, що його баланси мають задовільний рівень ліквідності, але для зменшення ризику банкрутства слід знизити короткострокові зобов'язання та

збільшити суму високоліквідних активів. Стан платоспроможності є задовільним у 2019 році та в період з 2021 по 2023 роки, перевищуючи нормативне значення коеф.а абсолютної ліквідності 0,2. Це підтверджує наявність достатньої кількості грошових коштів для оперативного виконання зобов'язань.

РОЗДІЛ 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА КОНТЕКСТІ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

3.1. Формування фінансової безпеки підприємства на основі стратегічного планування фінансових ресурсів

Успіх підприємницької діяльності значною мірою завдяки результатам роботи агропідприємства, яких неможливо досягти без належного фінансового забезпечення. В умовах змінного зовнішнього та внутрішнього середовища фінансові ресурси є основою стабільної роботи агропідприємства, оскільки вони оцінюють фінансову незалежність і здатність протистояти як реальним, таким і великим загрозам і ризикам.

У сучасній економіці, де агропідприємства стикаються з браком фінансових ресурсів, зниженням ліквідності, посиленням конкуренції на ринках та падінням купівельної ефективності населення через інфляційні процеси, особливо є забезпечення стабільності через ефективне стратегічне планування. Вибудовуючи стратегію розвитку агропідприємства на довгострокову перспективу, можна забезпечити його сталий розвиток на надійній і стабільній основі.

У наукових дослідженнях фінансова безпека агропідприємства створює основну складову економічну безпеку, яка впливає на ефективність фінансово-господарської діяльності будь-якого суб'єкта господарювання.

К. Горячева визначає фінансову безпеку як такий фінансовий стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю та ефективністю фінансових інструментів, технологій і послуг, що використовують агропідприємство. По-друге, вона включає здатність цих інструментів і технологій ефективно співвідноситися з поточними потребами агропідприємства. По-третє, фінансова безпека забезпечує стійкість

агropідприємства до зовнішніх і внутрішніх загроз, а також здатність фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його цілей, завдань та інтересів, підтримуючи необхідний рівень фінансових ресурсів.

Згідно з Лавровим Ю.В., фінансова безпека агropідприємства не зможе у здатності формувати та реалізовувати власну фінансову стратегію, яка відповідає загальним цілям корпоративної стратегії, навіть в умовах конкуренції та невизначеності. Т.Б. Кузенко пропонує визначення фінансової безпеки як оптимальне використання фінансових показників, ліквідності, платоспроможності та рентабельності капіталу в межах встановлених лімітів.

Фактори, які впливають на ефективність системи управління фінансовими результатами, тісно взаємопов'язані та часто доповнюють або повторюють один одного. Класифікація цих факторів, що починає дієвість фінансової системи ФГ «Ярослава», наведена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Класифікація факторів, котрі мають вплив на дієвість системи керування результатами фінансовими господарства

Ознака класифікації	Фактори	
	А	Б
Залежно від людини	об'єктивні	суб'єктивні
За ступенем поширеності	загальні (діють у всіх галузях економіки, такі як продуктивність праці, собівартість тощо)	специфічні (діють у конкретній галузі, такі як калорійність, теплопровідність тощо)
За часом дії	постійні (наприклад, забезпечення підприємства основними фондами, матеріалами)	змінні (приклад, впровадження нової технології виробництва)
За характером дії	інтенсивні (більш ефективне використання наявних ресурсів)	екстенсивні (залучення додаткових ресурсів у виробництво)
За ієрархією	першого порядку	другого порядку

Для ефективного управління фінансовими результатами необхідні ключові резерви, які можуть сприяти збільшенню ефективності роботи систем керування фінансовими ресурсами. У цьому контексті групування таких резервів дає можливість виокремити основні напрямки, на яких слід зосередити увагу для досягнення максимальної ефективності. У таблиці 3.2

наведено основні резерви, які можуть бути використані для покращення роботи системи фінансового управління ФГ «Ярослава».

Таблиця 3.2

Класифікація резервів економічних збільшення дієвості роботи системи керування результатами фінансовими

Ознака класифікації	Тип резерву	Характеристика резерву
За просторовою ознакою	Внутрішньогосподарські	виокремлюються і можуть бути застосовані лише на цьому підприємстві
	Галузеві	на рівні галузі, прикладом є виведення нових сортів сільськогосподарських культур, порід тварин тощо
	Регіональні	на територіальному рівні району, прикладом є використання місцевої сировини та пального
	Загальнодержавні	наприклад, зміни форми власності
За ознакою часу	Невикористані	деякі можливості, які не були використані для підвищення
	Поточні	можуть бути здійснені в найближчому майбутньому (місяць, рік, квартал)
	Перспективні	можуть бути здійснені в майбутньому
За характером впливу на результати виробництва	Екстенсивні	можуть бути реалізовані шляхом залучення додаткових ресурсів у запропонованому виробництві
	Інтенсивні	можуть бути реалізовані шляхом повного і найбільш ефективного використання наявного виробничого потенціалу
За способами виявлення	Явні	можна легко роздрукувати за матеріалами бухгалтерського обліку та звітності
	Приховані	пов'язаний із використанням досягнень науково-технічного прогресу та передового досвіду, які не були передбачені планом

Також можна погодитися з думкою науковців Буряк П., Чалапко Л., Кокнаєва О., які пропонують фінансову безпеку як такий стан агропідприємства, що забезпечує фінансову рівновагу, стабільність платоспроможності та ліквідності на довгострокову перспективу. Вона має на меті задоволення потреб підприємства у фінансових ресурсах для сталого розвитку, забезпечення достатньої фінансової незалежності та здатності протистояти існуючим і наявним загрозам, які можуть спричинити фінансові збитки, змінити структуру капіталу або навіть примусити агропідприємство до ліквідації. Крім того, фінансова безпека

забезпечує достатню гнучкість у прийнятті фінансових рішень та захисту фінансових інтересів працівників. Розроблений алгоритм включає п'ять етапів, які дозволяють поетапно формувати центри відповідальності в галузевих фінансах, визначати їх повторення та в майбутньому досягти ефективного функціонування цієї системи на підприємстві (рис. 3.1).

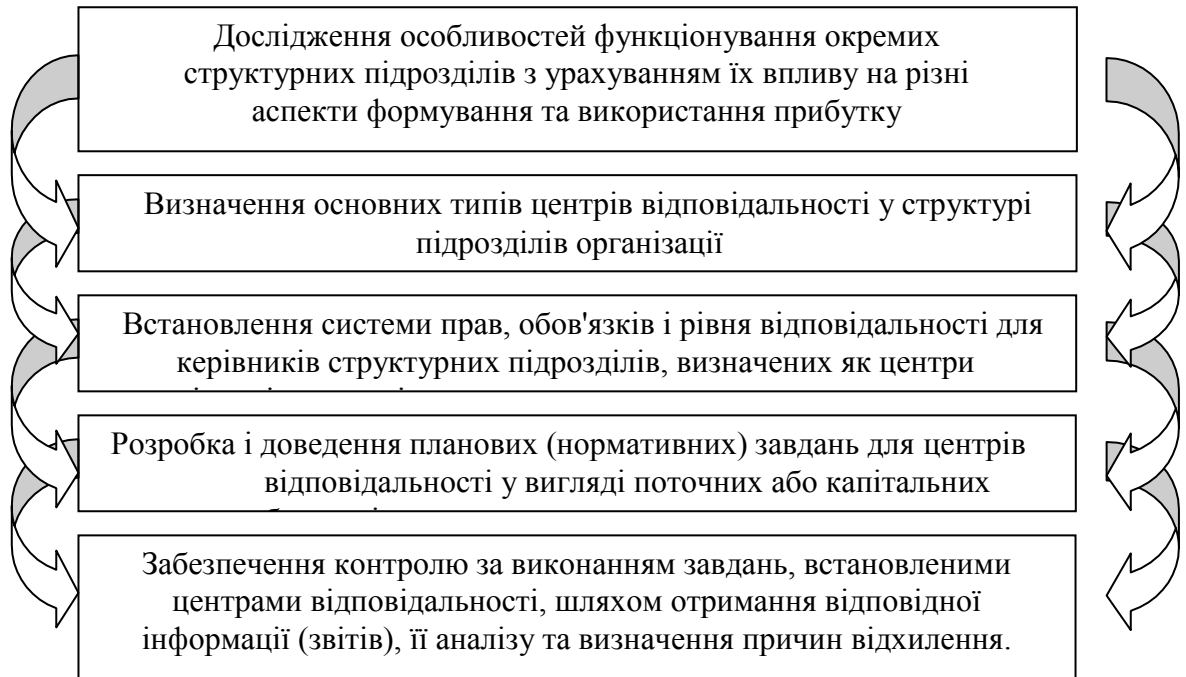

Рис. 3.1. Пропонований алгоритм ефективного управління формуванням прибутку по центрах фінансової відповідальності на рівні

Ця система чітко демонструє, що розрахунок прибутку та точки безбитковості передає аналіз маржинального доходу за методом директ-костингу, який у кожному центрі несе відповідальність.

На нашу думку, найбільш детально визначення фінансової безпеки надає І. Бланк: Фінансова безпека агропідприємства — це визначений скільки-небудь та якісний рівень його фінансового стану, за яким забезпечується стабільний захист пріоритетних фінансових інтересів підприємства від реальних і негативних загроз, як зовнішнього, так і внутрішнього характеру. Ці параметри складаються через фінансову філософію і створюють умови для стійкого фінансового зростання в поточному та наступному періодах.

Таким чином, фінансова безпека агропідприємства — це динамічна характеристика його фінансового стану, що відображає здатність агропідприємства протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам, а також його сприятливість до стійкого і збалансованого розвитку та захисту своїх фінансових інтересів.

Зміст методики керування генеруванням прибутку в рамках центрів фінансових відповідальності наведено у вигляді ланцюжка процесів послідовних (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Характеристика методики керування генеруванням прибутку на основі організації центрів відповідальності фінансової на рівні

Найменування	Зміст
Ціль прибутком управління	Залежний від використання досягнень науково-технічного прогресу та передового досвіду, які не були передбачені планом.
Методичний інструментарій для управління генеруванням прибутку	
Маржинальний аналіз на основі розширеного методу «директ-костинг»	Доход маржинальний (валова маржа) Прибуток відносний Передатне відношення (виробничий важіль) Точка безбитковості (поріг рентабельності) Зона фінансової безпеки
Розробка плану гнучкого	Забезпечення прогностичних даних для різних рівнів діяльності Контроль і аналіз відхилень
Аналіз і відхилень контроль	За даними З праці За накладними витратами За валовим доходом

Стратегічне планування має на меті розробку стратегії забезпечення фінансової безпеки агропідприємства. Така стратегія повинна бути узгоджена з фінансовою стратегією та загальними цілями агропідприємства, сприяючи їх реалізації. Стратегію забезпечення фінансової безпеки розглядати як комплексний підхід, який дозволяє досягти конкретних цілей у межах корпоративної та фінансової стратегії. Вона включає ефективну координацію, розподіл і використання фінансових ресурсів для підтримки стабільного рівня фінансової безпеки агропідприємства.

На основі формального алгоритму та представленої методики управління генеруванням прибутку була розроблена модель ефективного управління прибутком і система такого управління для ФГ «Ярослава» з відповідальністю фінансових центрів (рис. 3.2).

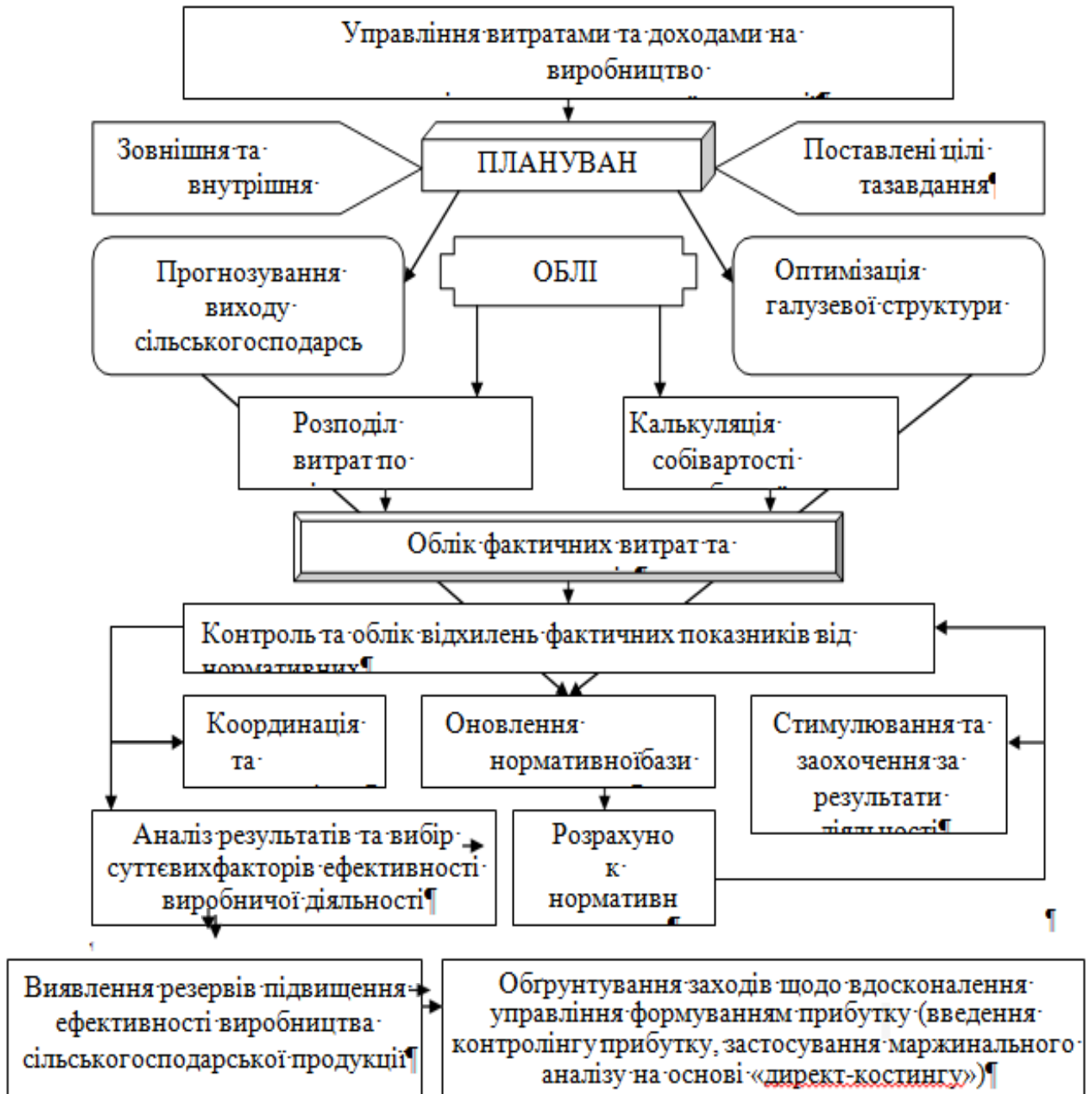

Рис. 3.2. Модель дієвого керування витратами і генеруванням прибутку для ФГ «Ярослава»

Стратегія використовує частину корпоративної місії та її цілі, що стосуються фінансової безпеки. Вона базується на результатах аналізу внутрішнього та зовнішнього фінансового середовища, включає якісні та

якісні показники використання фінансових ресурсів, що відповідають вимогам забезпечення належного рівня фінансової безпеки. Стратегія передбачає також відповідні заходи щодо організації запланованих заходів, їх обсягу та джерела фінансування (бюджету), забезпечення фінансової безпеки підприємства.

3.2. Економіко-математичне обґрунтування моделі оптимізації обсягу виробництва сільськогосподарських культур

При організації фінансової безпеки агропідприємства на основі стратегічного планування необхідно використовувати ряд ключових факторів. Перш за все, є визначення рівня фінансової безпеки агропідприємства, що забезпечує оцінку його здатності протистояти фінансовим ризикам та загрозам. Це додатково глибокий аналіз характеристик фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства в умовах змінного ринку.

Не менш важливою є оцінка стану життєвого циклу агропідприємства. Розуміння на якому етапі розвитку переходить компанія дозволяє адаптувати стратегію фінансової безпеки до конкретних умов та потреб на кожному етапі, будь то стадія старту, зростання чи зрілості. Також необхідно отримати зовнішні та внутрішні ризики, які можуть загрожувати фінансову стабільність агропідприємства. Зміни в економічному середовищі, політичні фактори, а також розвиток конкурентного середовища можуть суттєво вплинути на фінансові показники організації.

Фінансово-економічні можливості агропідприємства також є числом елементів при формуванні політики фінансової безпеки. Це включає в себе аналіз ресурсної бази, здатність підприємства генерувати достатньо фінансових потоків для забезпечення його діяльності та розвитку. без того, важливу роль змінює реакція агропідприємства на зміни в інституційному

середовищі, зокрема, на зміну економічних або торговельних умов, які можуть вимагати швидкої адаптації до нових викликів.

Конфігурація політики щодо забезпечення фінансової безпеки залежить від наявних зовнішніх та внутрішніх загроз. Зовнішні загрози, такі як економічні кризи, нестабільність на фінансових ринках або політичні зміни, можуть значно вплинути на ефективність фінансового управління агропідприємством. У той же час внутрішні загрози, зокрема, зменшення платоспроможності чи фінансового зловживання, потребують постійного контролю та ефективного управління.

Забезпечення належного захисту від цих загроз створює умови для підвищення ефективності використання ресурсів та покращення загальної фінансово-господарської діяльності агропідприємства. Важливим аспектом цього процесу є постійний моніторинг факторів, які становлять загрозу фінансовій безпеці агропідприємства, після чого це є основою для короткострокового та середньострокового прогнозування. Такий підхід дозволяє безпечно реагувати на зміни та розробляти стратегії для зміцнення фінансової діяльності в рамках загальної політики економічного розвитку підприємства.

Конкурентна позиція агропідприємства та його інноваційний потенціал також суттєво впливають на вибір стратегії фінансової безпеки. Завдяки інноваціям та здатності адаптуватися до змін підприємство може отримати конкурентні переваги, що забезпечують стабільний розвиток навіть в умовах нестабільності. Конкурентні переваги не дозволяють агропідприємству вирізнятися на ринку, що дає змогу успішно розвиватися в сучасних умовах.

Щодо загрози, макрозагрози можуть включати такі фактори, як висока інфляція, зниження купівельної спроможності населення, несприятливий інвестиційний клімат, коливання валютних курсів та інші економічні проблеми. Водночас загрози на рівнях мікросередовища можуть виникати через зовнішніх постачальників, конкурентів, споживачів або органи державної та місцевої влади, що потребують ефективного управління для

забезпечення фінансової безпеки агропідприємства.

Для подолання зазначених проблем в оцінці та управлінському потенціалі підприємства пропонується ієрархічна концепція, яка забезпечує структурний потенціал агропідприємства на рівні виробництва сільськогосподарської продукції. Це дозволяє оптимізувати процеси та досягти максимізації доходів аграрного підприємства, враховуючи різноманітні економічні й організаційні аспекти.

$$Z = \max \sum (c * x_i) \quad (3.1)$$

де:

Z - цільове значення.

c_i - параметри, що характеризують економічну вигоду з одиниці площі для культури i .

x_i - рішення змінних, що розпочалися площі, засіяні під культурою i .

Ролі (1), характеристики c_i вважаються місяцями випадковими величинами і запусканий єдиний дохід на 1 га аграрних культур за наступною формулою:

$$c_i = p_i * q_i - n \quad (3.2)$$

де:

p_i - ціна одиниці продукції.

q_i - кількість виробленої продукції.

n - витрати.

Слід зазначити, що у функції доходів припускається, що стабільні витрати дорівнюють нулю, хоча на практиці це неможливо. Тим не менш, теоретично цей підхід вважається прийнятним, оскільки стабільні витрати не впливають на модель. Формула (3.1) забезпечує елементарну прямолінійну функцію, але врожа iq слідувати як випадкові величини, що потребують аналізу. Проблеми оптимізації мають випадковий вигляд. Слід звернути увагу, що в складі прибутку, $віс$, вважаються випадковою величиною також. Очевидно, що на наступний період ціна за тоннус то $рiр_i$ сторі же відомо.

Застосовується метод Марковіца для отримання певного еквівалента цілеспрямованої функції.

В результаті можна розробити точний проект з підвищення прибутковості. У дослідженні передбачається прибутковість у єдиний період у майбутньому відповідно до даних ФГ «Ярослава». Проект прийняття висновків враховує наступні зміни:

- єдина зона ріллі (X),
- основний капітал (N),
- найбільша зона, що удобрюється основними добривами (M),
- обмеження на максимальну та мінімальну площу для конкретної аграрної культури ($A_i, B_i, 1 \leq i \leq n, C, D$),
- вторинний посів зернових культур.

Єдина сукупність витрати in включає витрати на зерно, оплату праці, забезпечення для посіву конкретної культури. Обмеження на максимальну площу удобрення аграрних культур і ділянок відповідно до певної культури сильно впливають на чистопородний потенціал і потреби аграрного підприємства. Крім того, крайові значення вторинного обмеження відображають і прогнозовану потребу агропідприємства у продукції.

Існуючі дані ФГ «Ярослава» за 2023 рік дозволили розробити модель прямолінійного програмування без обмежень відповідно до вимог. Допуск нестійких змін визначення площі вирощування певних сільськогосподарських культур (див. табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Значення змінних

Змінна	Значення змінної	Змінна	Значення змінної
x_1	Горох	x_4	площа
x_1	Соняшник	x_5	сільськогосподарською культурою
x_2	Соя	x_6	Пшениця озима
x_3			Кукурудза на зерно

Внаслідок різниці в ціні між продуктами та кормовими культурами

кожна аграрна площа засіяної аграрною культурою була розділена на дві позиції змінених частин. Тим не менш, особливості збору врожаю для продуктів і непродуктивних культур подібні.

У результаті аналізу різниці у вартості між продуктивними та кормовими культурами кожна посівна площа була поділена на дві частини відповідно до зміненої структури посівів. спроб на це, методи збирання врожаю для продуктивних і непродуктивних культур мають такі особливості.

Основні характеристики досліджуваної проблеми (округлені значення):

gig — середній рівень доходу;

пін — витрати на 1 гектар посівної площі;

сторір — середня вартість 1 тонни продукції;

міт — середня продуктивність;

میم — коеф. використання основних добрив.

Сума доступних коштів обмежена відповідно до рівня, визначеного рівнем, де пін — витрати на одиницю продукції, а ННН — загальний бюджет підприємства. Обмеження регулюють загальний обсяг добрив, які використовують, за яким показником враховує обсяги добрив, які застосовуються для кожної культури, відповідно до її потреб. Цей коеф. показує ефективність використання добра у конкретному аграрному підприємстві.

Рівняння встановлюють мінімальні та максимальні площі, які можуть бути засіяні конкретними культурами, тоді як обмеження регулює сівозміну. Фінансовий леверидж, що склався на агропідприємстві, демонструє можливість впливу на рівень чистого прибутку шляхом зміни структури та обсягу власного і позикового капіталу. Для оцінки цього впливу доцільно використати метод економіко-математичного моделювання. Для формулювання цієї моделі використовується наступна модель:

Невідомі параметри :

X1 — прибуток від звичайної діяльності до оподаткування (тис. грн.);

X2 — обсяг зайнятих ресурсів (тис. грн.).

Усі параметри повинні бути невід'ємними: $X_1 > 0$, $X_2 > 0$.

Система обмежень :

$$0,8 \leq \frac{X_2}{BK} \leq 1,5$$

$$\frac{X_1 + C_{оск} \cdot X_2}{BK + X_2} \leq 0,35$$
(3,3)

Цільова функція :

$$F(X_1, X_2) = F(X_1, X_2)$$
(3,4)

Цільова функція, яка необхідно максимізувати, має вигляд:

$$F(X_1, X_2) = (1 - C_{оск}) \left[\frac{X_1 + C_{оск} \cdot X_2}{BK + X_2} - C_{оск} \right] \cdot \frac{X_2}{BK}$$
(3,5)

де:

X_1, X_2 — цільова функція, яка залежить від прибутку від звичайної діяльності до оподаткування і обсягу зайнятих ресурсів X_2 .

$C_{оск}$ — коеф. обмеження на рівень витрат добрив.

BK — загальна вартість коштів, доступних для витрат на основні добрива.

X_1 — прибуток від звичайної діяльності до оподаткування (тис. грн.).

X_2 — обсягу зайнятих ресурсів (тис. грн.).

Умови оптимального використання основних ресурсів та обмеження щодо загальної кількості ресурсів:

$0,8 \leq \frac{X_2}{BK} \leq 1,5$ це обмеження на частку витрат на одиницю продукції до загальної вартості коштів.

$\frac{X_1 + C_{оск} \cdot X_2}{BK + X_2} \leq 0,35$ це обмеження щодо загального обсягу добрив, які використовують, відповідно до потреби конкретної культури.

Ця модель дозволяє знайти оптимальні значення X_1 і X_2 , які задовольняють вказаним обмеженням і максимізують цільову функцію $F(X_1, X_2)$. Задача є нелінійною оптимізацією, що вимагає використання спеціалізованих інструментів для розв'язання, таких як «Пошук рішення» в MS Excel або числові методи для нелінійного програмування.

Аналіз показав, що в першому варіанті фінансового левериджу відсутній ефект, після чого він не передбачає використання залученого капіталу. У другому варіанті впливає фінансовий леверидж, що пов'язаний із залученням капіталу на суму 1000 грн. (20 %), становить 0,014 або 1,4 %. протягом 2019-2023 років фінансова залежність ФГ «Ярослава» від зовнішніх джерел фінансування зменшилася, що сприяло збільшенню частки власного капіталу в структурі фінансування агропідприємства.

Розуміння впливу фінансового левериджу на рівень прибутковості власного капіталу та фінансові ризики дозволяє ефективно управляти як вартістю, так і структурою капіталу підприємства. Для детального аналізу структури власного і позикового капіталу важливо врахувати вплив фінансового левериджу на операційний важіль. Загальний ризик агропідприємства зростає, якщо операційний і фінансовий леверидж перевищують одиницю.

Таким чином, у 2023 році ФГ «Ярослава» частково залучила кредитні ресурси для фінансування своєї діяльності. поки на зменшення розміру основного капіталу на 368 тис. грн, який склав 5 471 тис. грн, загальний обсяг активів агропідприємства збільшився на 2 109 тис. грн. грн, досягнувши 11 239 тис. грн.

Ефект фінансового левериджу мав додаткове значення на початку 2023 року, що дозволило агропідприємству ефективно використовувати власний капітал. У таких умовах з'являється можливість додаткового доходу від використання позиційних коштів, що підвищує прибутковість власного капіталу.

Таким чином, на кінець 2023 року ФГ «Ярослава» більше не використовувало позиційний капітал.

Причини зміни ефекту фінансового левериджу пов'язані з рядом факторів, зокрема часткою позикового капіталу в загальній сумі активів; часткою основного капіталу в загальній сумі активів; величиною оборотного капіталу на 1 грн основного капіталу; часткою власного оборотного капіталу

в оборотних активах; часткою оборотного капіталу у власному капіталі.

Для аналізу впливу цих факторів на зміну коеф.а фінансового левериджу використовується метод ланцюгової підстановки. Коеф. фінансового левериджу у базовому році склав 0,36, а у звітному – 0. Зміна за рахунок першого фактора: $\phi_1 = -0,00524$ або $-0,5\%$. Зміна за рахунок другого фактора: $\phi_2 = -0,015$ або $-1,5\%$. Зміна за рахунок третього фактора: $\phi_3 = -0,02$ або -2% . Зміна за рахунок четвертого фактора: $\phi_4 = -0,045$ або $-4,5\%$. Зміна за рахунок п'ятого фактора: $\phi_5 = -0,0006$ або $-0,06\%$.

Таким чином, аналіз показує, що коеф. фінансового левериджу знижується на $-8,5\%$ при зменшенні всіх відповідних показників.

Необхідно звернути увагу на те, що для обмеження аграрних культур (1-6) були проведені групування за змістом. Розрахунок був визнаний недійсним на 2023 рік, з урахуванням деяких значень коеф.а ризику a , який характеризується низьким рівнем ризику, наближеним до нуля, та високим рівнем ризику при значенні $a = 1 \times 10^{-6}$. Результати оптимізаційної моделі для різних варіантів параметрів порівнюються з реальними рішеннями керівництва ФГ «Ярослава» в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5.

Результат оптимізаційної моделі параметрів неприйняття ризику

$a * 10^6$		0-0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	Прийняте рішення (га)
x_1	Пшениця озима	2530	2512	2415	2368	2341	2313	2287	2250	2230	2215	2057
x_2	Кукурудза на зерно	1068	1068	1068	1068	1068	1068	1067	1068	1068	1068	1038
x_3	Ячмінь	0	0	0	0	0	311	310	97	0	0	305
x_4	Горох	416	416	416	416	416	416	416	416	433	445	400
x_5	Соняшник	1414	1401	1416	1401	1386	1391	1411	1421	1405	1400	1401
x_6	Соя	721	71	721	721	721	721	721	721	721	721	735

Отже, у 2023 році пропонується збільшити виробництво олійних культур, зокрема маслинових, замість традиційних культур, таких як

соняшник і кукурудза на зерно. Необхідно зосередити увагу на розширених площах під озимою пшеницею, яка має більшу стійкість з невеликим рівнем ризику, що забезпечує суттєвий прибутковий потенціал, хоча з високою мінливістю врожайності.

Для оцінки продуктивності моделей доцільно порівняти прогнозований прибуток з відповідними проектами, отриманими шляхом моделювання на аграрних агропідприємствах за методом Монте-Карло. Прогноз урожаю визначався за допомогою β -розподілу, а кореляція врожайності відбувалася за допомогою рангової кореляції Спірмена.

У результатах оптимальних проектів посіву, запропонованих у процесі програмування, інтервали для сільськогосподарських агропідприємств, зокрема, конфіденційні інтервали ФГ «Ярослава», реалізуються через різноманітні коеф.и неприйняття ризику.

3.3. Фінансові ризики в системі управління фінансово-економічною безпекою підприємства

Застосовуючи комбінацію методів системного аналізу діяльності системи управління фінансово-економічною безпекою агропідприємства з аналітичними дослідженнями фінансових ризиків, які проявляються під час його функціонування, ми розробили практичну модель процедури аналізу рівня фінансових ризиків у системі управління фінансово-економічною безпекою агропідприємства з урахуванням його специфічних характеристик. У процесі реалізації цієї моделі було враховано дані, отримані з аналізу досліджень зарубіжних авторів, які вивчали питання аналізу фінансових ризиків у системах управління фінансово-економічною безпекою агропідприємств.

На рисунку 3.3 нижче представлена схема, яка включає основні елементи системи управління фінансово-економічною безпекою ФГ

«Ярослава». Ці дані мають вирішальне значення для практичного вирішення питань оцінки фінансових ризиків у функціонуванні цієї системи.

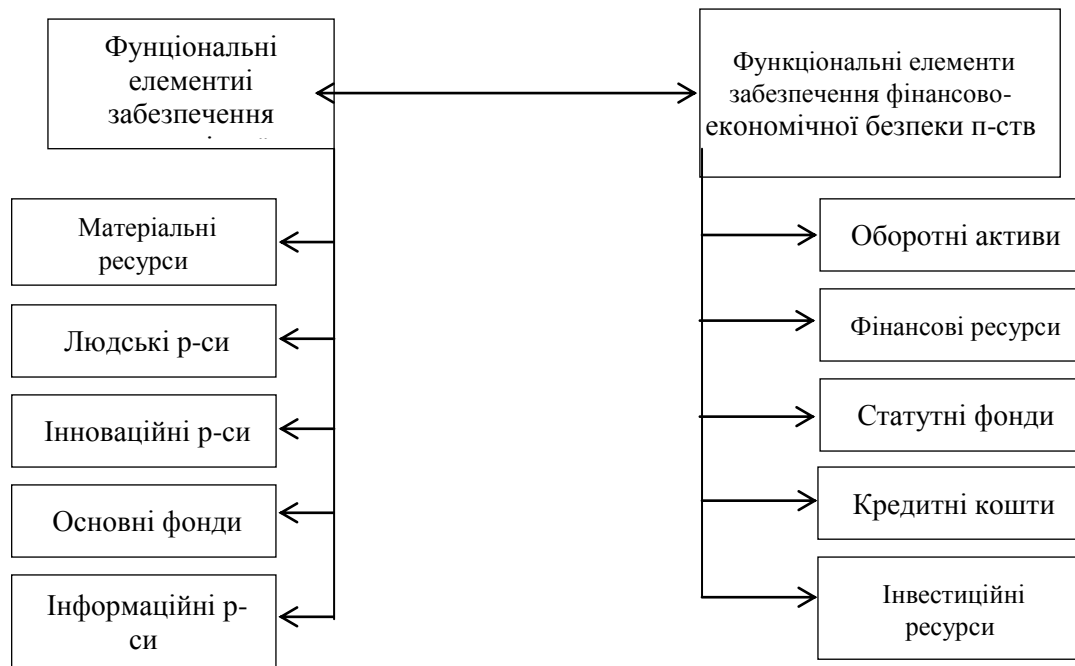

Рисунок 3.3. Основні функціональні елементи системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства

Згідно з представленою схемою, система управління фінансово-економічною безпекою агропідприємства представляє собою складний механізм з численними взаємопов'язаними компонентами. Координація їх функціонування для досягнення якості всіх елементів безпеки агропідприємства, зокрема оцінку рівня фінансових ризиків, які можуть виникати на будь-якому етапі його діяльності.

Загалом посилення економічної та фінансової безпеки агропідприємства може бути досягнуто через вдосконалення державного регулювання економічного розвитку шляхом розробки та впровадження концептуальних і програмних матеріалів, а також методів міжрегіонального і територіального планування. Важливо створити та впровадити комплексну систему управління фінансовими ризиками, яка включає активну державну політику антиінфляції, валютного курсу, фінансово-кредитної підтримки та фіскальної політики. Це передбачає стимулювання і підтримку розвитку

ринкових інновацій, високотехнологічної продукції, а також товарів з високою доданою вартістю, а також розробку перспективних технологій загального, подвійного та спеціального призначення.

Згідно з сучасними науковими концепціями, фінансово-економічну безпеку агропідприємства слід розглядати як комплекс факторів, що забезпечують ефективне управління: захист від негативних зовнішніх економічних впливів, запобігання незапланованим фінансовим втратам, оптимальне використання інвестиційних ресурсів, належне управління кредитами, високий рівень якості процесів, що підтримують стабільність життєдіяльності агропідприємства, а також реалізація програми економічного розвитку та мінімізація фінансових ризиків.

У цьому контексті аналіз фінансових ризиків у системі управління фінансово-економічною безпекою агропідприємства включає виявлення та усунення ризиків неефективного інвестування, що може негативно вплинути на загальну стабільність і розвиток підприємства.

Висновки до розділу 3

1. Після узагальнення досліджень розроблено практичну послідовність планування ефективної системи управління генеруванням прибутку за центрами відповідальності на рівнях організації сільського господарства. Алгоритм включає 5 кроків, які дозволяють поетапно формувати центри відповідальності, визначати їх повноваження та в перспективі забезпечити ефективне функціонування цієї системи на підприємстві.

2. На основі алгоритму та методики управління формуванням прибутку була розроблена модель ефективного управління генеруванням прибутку та відповідна система для ФГ «Ярослава» з центрами фінансової відповідальності. В результаті виконуються розрахунки певної кількості

економічних показників та формуються висновки щодо рентабельності, стійкості виробництва, зміни прибутковості та рентабельності з урахуванням змін обсягу ви.

3. Для удосконалення результатів економічного функціонування ФГ «Ярослава» з метою зниження ризиків при прийнятті рішень, представлено економіко-математичне моделювання оптимізації виробництва сільськогосподарських культур за умов невизначеності. Отримані результати дозволять здійснити оптимізацію прибутку, враховуючи випадковість урожайності, і з мінімальним ризиком формувати його.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Одна з ключових проблем, яку потрібно розглянути під час аналізу будь-яких аспектів діяльності підприємства, — це його фінансові результати. Сукупність показників, які характеризують підприємство, відіграє важливу роль у прийнятті управлінських рішень на всіх рівнях — як оперативному, так і стратегічному.

1. Дослідження, проведене в дипломній роботі, дозволило зробити такі висновки. Прибуток, як кінцевий результат фінансової діяльності підприємства, різниться між загальною сумою доходів і витрат, які вкладені у виробничий процес та продаж продукції, з урахуванням збитків від різноманітних господарських операцій звітного періоду. Показники рентабельності, більш детально оцінені через прибуток, описують кінцеві результати господарювання, демонструючи ефективність використання вкладеного капіталу або ресурсів.

2. Аналіз майна товариства показав, що його обсяг за п'ять років збільшився на 101 481,0 тис. грн., або на 66,32%, проте спостерігається зниження суми грошових коштів на 35,94%. У структурі активів фермерського господарства «Ярослава» найбільшу частку займають оборотні активи, які зросли на 50,67%. Структура капіталу товариства свідчить про зниження поточної кредиторської заборгованості на 38,62%. Зареєстрований капітал залишився незмінним протягом досліджуваного періоду і становить 12 тис. грн., в той час як власний капітал зріс на 65,31% завдяки збільшенню нерозподіленого доходу на 65,39%. Оцінюючи рентні показники ФГ «Ярослава», слід зазначити, що всі рентні показники зменшилися у 2023 році з 2019 роком. Це обумовлено зменшенням прибутку товариства на 89 785 тис. грн. Орендабельність активів втратилася на 21,35 в.п. через збільшення суми активів на 101 481 тис. грн. і скорочення результатів від операційної діяльності на 18 240 тис. грн. Рентабельність капіталу зменшилася на 21,14 в.п. через зниження чистого доходу на 33,48%. Водночас важливо відзначити

високий рівень рентабельності власного капіталу в товаристві, який залишився стабільним між 98,58% у 2019 і 2023 роках, що призводить до ефективного використання власного капіталу.

3. Підсумкове оцінювання результатів фінансової діяльності показало зростання чистого доходу від реалізації продукції на 44,45%, завдяки збільшенню обсягу реалізованої продукції та підвищенню її ціни. Водночас собівартість реалізованої продукції зросла на 117,07%, а адміністративні витрати — на 135,60%. Водночас спостерігається зниження інших операційних витрат (на 9,8%) та витрат на збут (на 45,7%).

4. Аналіз ліквідності фермерського господарства «Ярослава» показує, що активи балансів є абсолютно ліквідними і виконують усі необхідні умови: $A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$. Тому товариство має зменшити найбільші термінові зобов'язання та збільшити суму високоліквідних активів, щоб зменшити ризик банкрутства. Стан платоспроможності фермерського господарства «Ярослава» є задовільним у 2019 році та в період з 2020 по 2023 роки, оскільки коеф. абсолютної ліквідності перевищує нормативне значення 0,2. Це дозволяє підприємству мати достатню кількість грошових коштів для оперативного виконання поточних боргових зобов'язань.

5. Результат фінансово-господарської діяльності фермерського господарства «Ярослава» є економічним вираженням його діяльності і проявляється у вигляді прибутку або збитків. Цей результат залежить від співвідношення витрат і доходів підприємства і може суттєво впливати на розмір власного капіталу. Фінансовий результат є кінцевим етапом функціонування підприємства, що взаємодіє із залученням і реалізацією продукції, а також впливає на наступний цикл його діяльності.

6. Для удосконалення управління фінансовими ресурсами в фермерському господарстві «Ярослава» пропонується впровадити чіткий порядок використання та послідовність планування ефективної системи управління генеруванням прибутку на рівнях сільськогосподарської

організації. Розроблений алгоритм включає 5 етапів, які запобігають формуванню центрів відповідальності, визначають їхні повноваження та, в перспективі, забезпечують ефективне функціонування системи на підприємстві.

7. На основі алгоритму та методики управління формуванням прибутку була створена модель ефективного керування генеруванням прибутку та система відповідних фінансових центрів для фермерського господарства «Ярослава». Після цього розроблено розрахунок різноманітних економічних показників і сформовано висновки щодо рентабельності та стійкості продукції, змін прибутку і рентабельності залежно від обсягів виробництва та реалізації, цінової політики продукції, а також витрат — змінних чи постійних.

8. Для підвищення фінансових результатів діяльності фермерського господарства «Ярослава» необхідно: покращити якість товарів (продукції, послуг, робіт), збільшити обсяги виробництва, підвищити кваліфікацію кадрів, що призведе до підвищення продуктивності праці. Також важливо розробити ефективну систему матеріального стимулювання працівників, вжити заходів для покращення морального клімату в колективі, автоматизувати виробничі процеси шляхом заміни ручної праці на механізовану, розширити ринки збуту, раціонально використовувати ресурси, а також впровадити новітні види сировини та матеріалів.

9. Впровадження цих заходів дозволить підвищити основні показники діяльності фермерського господарства «Ярослава», поліпшити ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість і, відповідно, удосконалити фінансові результати підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байдак М.І. Формування фінансових результатів діяльності аграрних підприємств в умовах ринкової економіки / М.І. Байдак, В.М. Бутенко // Економічний аналіз. – 2019. – № 27. – С. 72-77.
2. Беляєва О.С. Оцінка фінансового стану підприємства як підґрунтя для ефективного управління прибутковістю / О.С. Беляєва, О.М. Тимченко // Фінанси України. – 2018. – № 5. – С. 65-72.
3. Боброва Н.М. Методичні підходи до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємств / Н.М. Боброва, В.В. Смирнова // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2020. – № 9. – С. 44-49.
4. Бондаренко М.О. Удосконалення системи управління фінансовими результатами на промислових підприємствах / М.О. Бондаренко, О.В. Коваленко // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2020. – № 1. – С. 82-89.
5. Вишняк Ю.І. Оцінка фінансової стійкості підприємства як запорука ефективного управління / Ю.І. Вишняк, Т.М. Куліч // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2019. – № 6. – С. 78-83.
6. Войтович М.В. Економічний аналіз прибутковості аграрних підприємств / М.В. Войтович, О.В. Глушко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2020. – № 4. – С. 57-62.
7. Губанов Ю.М. Удосконалення методів оцінки фінансових результатів діяльності підприємств / Ю.М. Губанов, В.С. Кононенко // Вісник Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького. – 2018. – № 7. – С. 105-110.
8. Грушка С.О. Управління прибутковістю підприємств у

контексті інноваційного розвитку / С.О. Грушка, О.М. Степанович // Економічний аналіз. – 2019. – № 28. – С. 34-40.

9. Дрозд О.В. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємств АПК / О.В. Дрозд, М.О. Литвиненко // Економіка АПК. – 2017. – № 12. – С. 44-50.

10. Дунаєвська Л.Ф. Інноваційні підходи до формування прибутку підприємства / Л.Ф. Дунаєвська, А.І. Куртова // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2020. – № 11. – С. 47-52.

11. Заболотна Н.В. Стратегії управління фінансовими результатами на підприємствах / Н.В. Заболотна, В.В. Заболотний // Вісник Сумського державного університету. – 2019. – № 2. – С. 66-71.

12. Заєць О.О. Оцінка фінансової стійкості аграрних підприємств / О.О. Заєць, В.А. Семененко // Вісник Чернігівського національного університету ім. Т.Г. Шевченка. – 2019. – № 3. – С. 93-98.

13. Залізняк М.А. Формування фінансових результатів аграрного підприємства в умовах нестабільності ринку / М.А. Залізняк, В.І. Коваленко // Вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2020. – № 7. – С. 101-106.

14. Ільченко С.О. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / С.О. Ільченко, С.А. Петрушин // Вісник Харківського національного університету імені В.В. Н. Каразіна. – 2019. – № 4. – С. 66-71.

15. Іщенко І.В. Фінансовий аналіз як інструмент управління прибутковістю / І.В. Іщенко, Т.І. Кравченко // Економічний форум. – 2017. – № 2. – С. 50-55.

16. Калитко Н.О. Управління фінансовими ресурсами в аграрних підприємствах / Н.О. Калитко, О.М. Дубовик // Економіка України. –

2018. – № 6. – С. 28-33.

17. Каменєва М.В. Формування стратегії управління фінансовими ресурсами підприємства / М.В. Каменєва, О.Ю. Якімова // Економіка АПК. – 2018. – № 11. – С. 67-72.

18. Карпенко С.О. Ефективність управління прибутковістю підприємства / С.О. Карпенко, С.Ю. Бурлака // Вісник Хмельницького національного університету. – 2020. – № 6. – С. 42-47.

19. Кирилюк В.А. Аналіз прибутковості сільськогосподарських підприємств / В.А. Кирилюк, О.В. Ковальчук // Економіка АПК. – 2020. – № 9. – С. 76-82.

20. Ковальчук Т.О. Інноваційні підходи до формування фінансових результатів / Т.О. Ковальчук, М.О. Дорошенко // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2019. – № 8. – С. 78-84.

21. Козлов С.М. Управління фінансовими ресурсами підприємств / С.М. Козлов, О.М. Швецова // Вісник Сумського державного університету. – 2019. – № 5. – С. 56-62.

22. Колесник Д.І. Аналіз фінансових результатів підприємств / Д.І. Колесник, М.С. Наконечний // Вісник Львівського університету бізнесу і права. – 2020. – № 2. – С. 77-82.

23. Козачок А.М. Сучасні підходи до управління прибутковістю сільськогосподарських підприємств / А.М. Козачок, В.М. Хоменко // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. – 2018. – № 4. – С. 68-73.

24. Король Д.О. Управління фінансовими результатами на підприємствах реального сектора економіки / Д.О. Король, О.А. Кисіль // Вісник Черкаського державного технологічного університету. – 2020. – № 6. – С. 68-73.

25. Крайнюк Д.А. Оцінка прибутковості підприємств АПК / Д.А. Крайнюк, Т.М. Солдатова // Вісник Харківського національного аграрного університету. – 2018. – № 5. – С. 56-61.
26. Кулик О.В. Стратегії управління фінансовими результатами підприємств / О.В. Кулик, В.А. Назаренко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2020. – № 7. – С. 67-72.
27. Левченко О.О. Управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств / О.О. Левченко, В.М. Скрипник // Вісник Сумського державного університету. – 2019. – № 4. – С. 52-57.
28. Лебедев С.В. Методичні аспекти оцінки фінансових результатів підприємств / С.В. Лебедев, Т.О. Третяк // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2020. – № 8. – С. 43-48.
29. Лісничий І.М. Управління фінансовими ресурсами підприємств в умовах нестабільного ринку / І.М. Лісничий, В.А. Чорновіл // Вісник Львівського університету бізнесу і права. – 2017. – № 6. – С. 62-67.
30. Лозинський С.В. Оцінка фінансових результатів сільськогосподарських підприємств / С.В. Лозинський, О.В. Руденко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2019. – № 3. – С. 54-59.
31. Любченко І.П. Сучасні підходи до управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств / І.П. Любченко, Т.В. Широкова // Економічний аналіз. – 2019. – № 29. – С. 52-57.
32. Мамчур М.В. Аналіз фінансових результатів діяльності аграрних підприємств / М.В. Мамчур, В.М. Похилько // Вісник Львівського університету бізнесу і права. – 2017. – № 3. – С. 69-74.

33. Малик С.М. Управління фінансовими результатами підприємств / С.М. Малик, О.В. Васильєва // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2020. – № 9. – С. 61-66.
34. Марченко І.В. Формування фінансових результатів аграрних підприємств / І.В. Марченко, В.І. Петренко // Вісник Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького. – 2019. – № 6. – С. 83-88.
35. Мартинюк І.Ю. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємств АПК / І.Ю. Мартинюк, Т.М. Стеценко // Економіка АПК. – 2018. – № 7. – С. 43-48.
36. Матвієнко О.В. Методичні аспекти оцінки прибутковості аграрних підприємств / О.В. Матвієнко, С.В. Лубенець // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2019. – № 8. – С. 69-74.
37. Мельник Т.О. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємств / Т.О. Мельник, Ю.А. Грек // Вісник Чернівецького університету. – 2020. – № 5. – С. 73-78.
38. Мисник В.І. Фінансовий аналіз прибутковості підприємств / В.І. Мисник, А.В. Сушкевич // Вісник Сумського державного університету. – 2018. – № 6. – С. 65-70.
39. Михайлишин В.М. Управління фінансовими результатами сільськогосподарських підприємств / В.М. Михайлишин, С.В. Беднарчук // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2017. – № 7. – С. 45-50.
40. Міхаленко С.Л. Сучасні підходи до оцінки фінансових результатів / С.Л. Міхаленко, Т.Є. Черняк // Вісник Хмельницького національного університету. – 2019. – № 2. – С. 58-63.

41. Нечитайло О.В. Інноваційні методи оцінки прибутковості підприємств / О.В. Нечитайло, А.С. Ведмідь // Вісник Чернівецького університету. – 2018. – № 9. – С. 66-71.

42. Нещерет С.М. Оцінка фінансової стійкості підприємств АПК / С.М. Нещерет, О.С. Климчук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2020. – № 2. – С. 64-69.

43. Никифорова М.В. Управління фінансовими результатами підприємств у контексті цифровізації / М.В. Никифорова, С.М. Руденко // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2019. – № 3. – С. 62-67.

44. Овсяннікова О.А. Методичні підходи до оцінки прибутковості підприємств / О.А. Овсяннікова, Ю.В. Гуменюк // Вісник Сумського державного університету. – 2017. – № 5. – С. 64-69.

45. Огородник М.М. Інноваційні підходи до оцінки прибутковості підприємств / М.М. Огородник, В.О. Петровська // Вісник Черкаського державного технологічного університету. – 2019. – № 4. – С. 66-71.

46. Орел С.А. Оцінка фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств / С.А. Орел, Т.М. Петрів // Вісник Хмельницького національного університету. – 2018. – № 6. – С. 61-66.

47. Палагнюк В.І. Управління прибутковістю аграрних підприємств / В.І. Палагнюк, О.В. Якушенко // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2020. – № 5. – С. 69-74.

48. Петренко О.М. Інноваційні підходи до управління прибутковістю підприємств / О.М. Петренко, В.А. Бондаренко // Вісник Чернігівського національного університету ім. Т.Г. Шевченка. – 2019. – № 6. – С. 63-68.

49. Петрушевська В.О. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємств / В.О. Петрушевська, О.В. Жилко // Вісник Львівського університету бізнесу і права. – 2017. – № 7. – С. 63-68.

50. Пономарьова А.О. Аналіз фінансових результатів підприємств АПК / А.О. Пономарьова, О.В. Бойко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2020. – № 8. – С. 66-71.

51. Рибалка Н.В. Методичні аспекти оцінки прибутковості підприємств / Н.В. Рибалка, Т.О. Могилевич // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2018. – № 9. – С. 68-73.

52. Ромашко О.І. Оцінка фінансової стійкості підприємств / О.І. Ромашко, Ю.В. Гнатенко // Вісник Черкаського державного технологічного університету. – 2019. – № 3. – С. 72-77.

53. Руденко М.М. Інноваційні підходи до управління фінансовими результатами підприємств / М.М. Руденко, В.В. Матвійчук // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2020. – № 6. – С. 62-67.

54. Савченко Т.В. Управління фінансовими результатами сільськогосподарських підприємств / Т.В. Савченко, О.В. Ждан // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2018. – № 5. – С. 69-74.

55. Семенова О.І. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємств АПК / О.І. Семенова, С.М. Чепурко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2017. – № 8. – С. 66-71.

56. Семенюк Т.О. Стратегії управління прибутковістю підприємств / Т.О. Семенюк, С.А. Тимченко // Вісник Житомирського

державного технологічного університету. – 2019. – № 8. – С. 64-69.

57. Смирнов С.В. Інноваційні підходи до управління фінансовими результатами підприємств / С.В. Смирнов, А.М. Костриця // Вісник Сумського державного університету. – 2020. – № 9. – С. 67-72.

58. Соломаха О.М. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємств / О.М. Соломаха, С.А. Власенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2019. – № 7. – С. 68-73.

59. Соколюк В.С. Управління фінансовими результатами аграрних підприємств / В.С. Соколюк, О.А. Хижняк // Вісник Черкаського державного технологічного університету. – 2018. – № 7. – С. 68-73.

60. Соловйов С.О. Інноваційні підходи до оцінки прибутковості підприємств / С.О. Соловйов, В.В. Дашко // Вісник Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького. – 2017. – № 9. – С. 67-72.

61. Тимошенко В.С. Оцінка фінансової стійкості підприємств АПК / В.С. Тимошенко, С.О. Дяченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2019. – № 9. – С. 63-68.

62. Хмельницька Ю.М. Інноваційні підходи до управління фінансовими результатами підприємств / Ю.М. Хмельницька, Т.С. Кравченко // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2020. – № 6. – С. 66-71.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Оцінка ділової активності ФГ «Ярослава» за 2019-2023 рр.

Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення % 2023р. до 2019р.
Вихідна інформація, тис. грн.						
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	104600,0 1	121029,0 1	126256,0 1	115172,0 1	151094,0 1	144,45
Операційні витрати	-	-	-	-	-	-
Середньорічна вартість капіталу	220250,0 1	165667,5 1	189285,0 1	209670,0 1	236793,0 1	107,51
Середньорічна вартість необоротних активів	123881,5 1	162006,0 1	185054,5 1	205208,0 1	231413,0 1	186,80
Середньорічна вартість оборотних активів	29553,01	43336,51	57384,51	69025,51	83340,51	282,00
Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	45278,51	55496,01	67911,51	76614,01	82775,01	182,81
Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	140177,0 1	65312,0 1	61083,0 1	57563,5 1	63189,0 1	45,08
Середньорічна вартість власного капіталу	140177,0 1	65312,01 1	61083,01 1	57563,51 1	63189,01 1	45,08
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	123881,5 1	162006,0 1	185054,5 1	205208,0 1	231413,0 1	186,80
Показники ділової активності						
Загальний коеф. обертання капіталу	0,48	0,74	0,68	0,56	0,65	134,36
Фондовіддача необоротних активів, грн.	0,85	0,76	0,69	0,57	0,66	77,33
Коеф. обертання оборотних активів	3,55	2,80	2,21	1,68	1,82	51,22
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	101	130	165	217	200	195
Коеф. обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	2,32	2,19	1,87	1,51	1,84	79,01
Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	155	166	195	240	198	126,56
Коеф. обертання поточної дебіторської заборгованості	0,76	1,86	2,08	2,01	2,40	320,44
Тривалість 1 обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	481	195	175	181	152	31,21
Коеф. обертання власного капіталу	0,85	0,76	0,69	0,57	0,66	77,33
Тривалість 1 обороту власного капіталу, днів	427	483	529	642	552	129,32
Коеф. обертання кредиторської заборгованості	-	-	-	-	-	-

ДОДАТОК Б

Параметри задачі (округлено)

i	Γ_i	n_i	p_i	M_i	m_i
	(грн./га)	(грн./га)	(грн./т)	(т/га)	
1	970,7	6180	3860	2,40	0,1
2	1204,7	6285	3760	2,40	0,1
3	433,8	6734	34500	5,96	0
4	1856,1	7443	4000	6,18	0,66
5	726,6	5800	3100	29,38	0,66
6	885,5	7000	8700	3,11	0,1

Таблиця 2

Порогові значення для ділянок, засіяних зокрема зерновими культурами
в середньому по ФГ «Ярослава»

i	x_i /площа	A_i (га)	B_i [га]	C (га)	D (га)
2	x_2	67	39		
4	x_4	16	–		
6	x_6	19	239		
–	$x_1 + x_2$			21	
–	$x_5 + x_6$				331

ДОДАТОК В

Способи підвищення фінансових результатів діяльності ФГ «Ярослава», їх переваги та недоліки

Спосіб	Переваги	Недоліки
Підвищення якості виробленої продукції	- зростання попиту; - підвищення прибутку;	-
Збільшення обсягів виробництва	- підвищення прибутку	- ефективність
Підвищення кваліфікації персоналу	- покращення якості роботи; - підвищення мотивації працівників;	- це потребує багато часу та грошей; - навички можуть призвести до зміни місця роботи
Створення системи матеріального заохочення	- захист ефекту змагання; - покращується самореалізація працівників	- несправедливі умови з/п
Поліпшення морального клімату в колективі	- впевненість у своїх силах та підприємницьких здібностях	-
Автоматизація виробничого процесу	- зменшуються помилки виробництва; - знижуються витрати на виплату заробітної плати; - зростання прибутку;	- можливість помилок у виробництві може зменшити прибуток
Розширення ринків реалізації	- зростання попиту на товар; - залучення інвестицій у виробництво; - стимулювання розвитку	- можливе перевищення попиту над пропозицією; - зниження попиту; - зменшення доходів
Усунення надмірних витрат грошових коштів	- ефективне використання грошових коштів	- оптимізація
Національне застосування резервів	збереження ресурсів; - зниження витрат	- використання
Застосування нових видів сировини та матеріалів	- зменшення витрат	-